

UNIVERSITAT_{DE}
BARCELONA

El fenomen del barraquisme al Pla del Besòs (Montcada i Reixac): passat, present i futur

Treball Final de Grau

Autor: Arnau Guerrero Benjumea

Tutor: Albert Santasusagna Riu

Universitat de Barcelona

Departament de Geografia

Curs 2022-2023

Agraïments

Desitjo expressar la meva gratitud envers el Dr. Albert Santasusagna, qui ha estat un tutor excepcional per al meu Treball Final de Grau. La seva orientació experta, els seus consells i aportacions han estat fonamentals per al progrés i èxit del meu estudi. També al professor Carles Barriocanal per haver presentat el tema que s'aborda en el present treball, creant l'interès inicial per la realització de l'estudi.

Agraïments a Marc i Luna per acompanyar-me en la visita a l'àrea d'estudi, així com a Cristobal per compartir les seves visions i donar-me l'oportunitat de conèixer a persones que han aportat molt de valor al present treball. A Maria pel suport constant durant els mesos de treball. A la meva mare Montserrat pel suport i per atorgar un mitjà de transport per a la visita de camp.

Finalment, voldria agrair a totes les administracions contactades i específicament a aquelles persones que m'han guiat per tal de complir els meus objectius. Gràcies a les persones entrevistades en el present treball, no només pel seu compromís sinó també per l'aportació de material imprescindible per la bona presentació de la situació estudiada.

Resum

El barraquisme és una problemàtica que ha estat visible al llarg de la història, on grups de persones es veien forçats a residir en habitatges construïts per ells mateixos sense les necessitats bàsiques per motius de pobresa. En aquest treball s'analitzarà un cas de barraquisme actual situat a Montcada i Reixac, així com els processos de les administracions per tractar la situació i plantejar una solució a l'estat residencial dels habitants. Es busca presentar un cas de barraquisme a l'època actual, observant l'evolució de l'àrea i com i quan aquesta va arribar a albergar barraques. Així com els processos i plans que s'estan realitzant actualment i que portaran a possibles futurs en la transformació de l'àrea.

Paraules clau: Barraquisme, transformació, valor natural, Montcada i Reixac.

Resumen

El chabolismo es una problemática que ha sido visible a lo largo de la historia, donde grupos de personas se veían forzados a residir en viviendas construidas por ellos mismos sin las necesidades básicas por motivos de pobreza. En este trabajo se analizará un caso de chabolismo actual situado en Montcada i Reixac, así como los procesos de las administraciones para tratar la situación y plantear una solución al estado residencial de los habitantes. Se busca presentar un caso de barraquismo en la época actual, observando la evolución del área y cómo y cuándo esta llegó a albergar barracas. Así como los procesos y planes que se están realizando actualmente y que llevarán a posibles futuros en la transformación del área.

Palabras clave: Chabolismo, transformación, valor natural, Moncada i Reixac.

Abstract

The shanty towns are a problem that has been visible throughout history, where groups of people were forced to live in houses built by themselves without basic needs due to poverty. This research will analyze a case of a current shanty located in Montcada i Reixac, as well as the processes of the administrations to deal with the situation and propose a solution to the residential status of the inhabitants. It seeks to present a case of shanty towns in the current era, observing the evolution of the area and how and when it came to house shantys. As well as the processes and plans that are currently being carried out and that will lead to possible future transformations of the area.

Keywords: Shanty Towns, transformation, natural value, Montcada and Reixac.

*Nota: Addicionalment, a l'Annex 13 pot trobar un enllaç per visualitzar un audiovisual que resumeix els continguts del present treball.

Índex

Agraïments	p.1
Resum/Abstract	p.2
1. Plantejament de la recerca	p.5
1.1 Justificació i motivació de la recerca	p.5
1.2 Objectiu central i objectius específics	p.5
1.3 Hipòtesis de treball	p.6
2. Marc teòric	p.7
2.1 El fenomen del barraquisme a escala global	p.7
2.1.1 Barraquisme, definicions i conceptes	p.7
2.1.2 Sorgiment del barraquisme a escala global	p.8
2.1.3 Procesos d'organització del territori a escala global	p.9
2.2 Notes sobre el barraquisme a Espanya	p.11
2.2.1 Sorgiment del barraquisme a Espanya	p.11
2.2.2 Procesos d'organització del territori a Espanya	p.12
2.3 Notes sobre el barraquisme a Catalunya	p.13
3.2.1 Sorgiment del barraquisme a Catalunya	p.13
3.2.2 Procesos d'organització del territori a Catalunya	p.13
2.4 Montcada i Reixac front el barraquisme	p.15
2.4.1 Context històric de Montcada i Reixac	p.15
2.4.2 Situació actual del barraquisme a Montcada i Reixac	p.16
3. Metodologia	p.18
3.1 Àrea d'estudi	p.18
3.2 Recopilació i ordenació d'informació	p.19
3.3 Entrevistes a agents implicats	p.20
3.3.1 Ajuntament de Montcada i Reixac	p.21
3.3.2 Consorci del Besòs	p.23
3.3.3 Delegació Territorial del Govern de la Generalitat	p.25

3.4 Treball de camp	p.27
4.Resultats i discussió	p.29
4.1 Anàlisi de la documentació	p.29
4.1.1 Reculls de premsa i audiovisuals informatius	p.29
4.1.2 Documents de planificació, informes, propostes i documentació tècnica	p.32
4.1.3 Anàlisi dels riscos d'inundació	p.38
4.1.4 Anàlisi de l'evolució històrica	p.39
4.2 Anàlisi de les entrevistes	p.42
4.2.1 Laura Campos	p.42
4.2.2 Jordi Canela	p.43
4.2.3 Joan Borràs i Alborch amb participació: Rubén Corral	p.44
4.3 Anàlisi del treball de camp	p.45
4.3.1 Pla del Besòs	p.45
4.3.2 Situació concreta Pla d'en Coll	p.47
4.4 Anàlisi personal de la situació actual	p. 48
5. Conclusions	p.52
Bibliografia	p.54
Annexos	p.56

1. Plantejament de la Recerca

Aquest treball se centra en la problemàtica del barraquisme, especialment en el situat al municipi de *Montcada i Reixac* (Vallès Occidental) coneguda com a Pla del Besòs. Es busca estudiar quins processos, eines i solucions s'han donat i es donen per tal de tractar la problemàtica, així com dur a terme un plantejament evolutiu de la situació incloent el possible futur.

1.1 Justificació i motivació de la recerca

El *barraquisme* és una problemàtica social molt interessant amb un context històric important a l'àrea de Barcelona. Es tracta d'una situació on les persones viuen en lamentables condicions, i és rellevant saber com procedir per fer front a la situació i com organitzar i traslladar a les persones que hi viuen en barraques de la forma més adient.

El Pla del Besòs en concret es tracta d'un punt d'estudi interessant a causa de ser un dels establiments de barraques més grans del Besòs, també planteja certa curiositat de sorgiment, al ser històricament una zona amb propietaris destinada a camps de conreu.

Aquesta zona té un especial interès geogràfic a causa de la gran quantitat de temàtiques que hi intervenen. Ens trobem en una àrea d'interès natural, amb un projecte de *transformació* i planejament de l'espai, en el qual s'impliquen tasques socials, de disseny de projectes, aspectes jurídics, riscos naturals, i d'avaluació d'impactes ambientals.

1.2 Objectiu central i objectius específics

L'objectiu central de la present recerca és **constatar la presència de barraquisme en l'època actual**, estudiant el **context evolutiu dels processos** ocorreguts respecte a aquest fenomen **en la zona de Pla del Besòs**, així com plantejar la **gestió futura de l'àrea**.

Els objectius específics serien:

- Constatar la **situació d'habitatge** del Pla del Besòs.
 - Viatjar a la localitat per la realització de fotografies.
- Recollir les **visions de persones en situació de barraquisme**.
 - Contactant amb persones en situació de barraquisme.
- Recopilar els fets del **procés de transformació** de l'àrea.
 - Entrevistar a les institucions implicades.
 - Recopilar informació i plans del projecte.
- Plantejar **altres possibles vies** de transformació del territori.

1.3 Hipòtesis de treball

Hipòtesi principal:

El barraquisme és una problemàtica encara vigent, sorgida de les profundes desigualtats econòmiques i socials. En aquest context, les barraques del Pla del Besòs són una mostra del barraquisme d'última generació que encara es presenta a la nostra societat.

Hipòtesis secundàries:

Els processos d'ordenació del territori, respecte a una situació de barraquisme, han de procurar satisfer les necessitats de les persones residents de l'àrea, seguint aquesta idea, una de les teories d'aquest treball és que: **els processos d'ordenació de l'àrea Pla del Besòs són satisfactoris per les persones residents.**

També, en la situació global de crisi ambiental en la qual ens trobem, situacions com aquesta son oportunitats per la creació de nuclis verds que dotin a la ciutat de component ecològic. **Actualment, els processos de transformació del Pla del Besòs tenen en compte la perspectiva ecològica.**

El barraquisme a Montcada i Reixac és present des de fa temps i només recentment s'han donat i demanat processos de transformació de l'àrea. **Les entitats administratives no tenien en compte la situació de barraquisme al Pla del Besòs previ a la mort de dues persones el dia 9 de gener de 2022.**

2. Marc teòric

A continuació observarem el fenomen del barraquisme des de diferents escales. Començarem visualitzant com sorgeix el fenomen globalment i quines mesures polítiques d'ordenació del territori referents a la problemàtica s'han donat. Anirem apropant l'enfocament cap a l'estat espanyol i Catalunya, fins a arribar a l'àrea d'estudi de Montcada i Reixac.

2.1 El fenomen del barraquisme a escala global

2.1.1 Una aproximació al barraquisme: definicions i conceptes

ONU-Hàbitat (Lopez, 2003:29) defineix el **barraquisme** com *"la situació d'una llar radicada en un assentament informal que representa un grup d'individus que viuen sota un mateix sostre en una àrea urbana i que no tenen una o més de les condicions següents: accés a aigua potable i sanejament, durabilitat de l'habitatge, àrea suficient per viure i seguretat de la tinença, o sigui els principis del dret a l'habitatge adequat"*.

Els conceptes primordials a l'hora de parlar de barraquisme, són aquelles primeres necessitats a les quals les persones residents de barraques no poden accedir per la mateixa condició de residir en barraques, i les quals, han d'arribar a ser atorgades per l'entitat administrativa. D'aquí surt el terme "**infrahabitatge**"; és a dir, l'habitatge que no compleix les condicions mínimes d'habitabilitat requerides (Oxford Languages, 2020)¹. Segons Joan Roca i Albert convé distingir entre barraquisme i infrahabitatge: *"El barraquisme és una modalitat d'infrahabitatge (...) amb característiques pròpies, (...) quan esdevé un fenomen urbà extens, amb formes de socors mutu i de reivindicació específiques dins del barri i amb una autoorganització del creixement del nucli amb decisions consensuades"* (Roca, 2010:12).

Hem d'entendre també com la localitat afecta a les diferents formes de barraquisme així com als diferents processos per fer front al problema. Diferents articles parlen de com es donen els processos al **sud global** (Mitlin, Satterthwaite, 2013) o als països en vies de desenvolupament. Aquestes nomenclatures solen fer referència als països de Llatinoamèrica, Àfrica i el sud d'Àsia. Amb les seves comptades excepcions. Es tracta més d'un pensament col·lectiu en base a determinades característiques econòmiques i socials que d'una llista textualment establerta.

La problemàtica del barraquisme és coneguda amb diferents noms al llarg del món. En els països de parla anglesa tradueixen el mot com a "**shanty town**". Altres es refereixen, sobretot a àrees més àmplies com a "**slums**" (Mayne, 2017).

1. Oxford Languages and Google - Spanish. (2020). Oup.com.
<https://languages.oup.com/google-dictionary-es/> [Consulta: 22/12/2022]

Un altre concepte rellevant que engloba el fenomen del barraquisme es tracta de la **ciutat informal** (Tardin, 2006). Aquest concepte engloba els espais on els assentaments es troben al marge de les lleis urbanístiques, amb o sense la posició legal de la terra, de la mateixa manera ens trobem amb el terme **habitatges informals** que fan referència a aquestes assentaments.

En castellà es sol referir al fenomen del barraquisme com “**barrios de chabolas**” o “**barrios bajos**”, també en ocasions es mencionen com a “**poblados irregulares**”. De forma més esporàdica també s'utilitza el terme “**favela**”, en referència a la situació de barraquisme a Brasil. En català el terme més utilitzat és el de “**barri de barraques**”.

2.1.2 Sorgiment del barraquisme a escala global

El fenomen d'habitatges en aquestes condicions surt al llarg de la història de manera irregular segons el mateix context històric de l'àrea. Les causes també poden variar i es relacionen amb esdeveniments de crisis econòmiques o d'immigració, així com a una feble ordenació del territori dels governs locals i regionals que no aporten propostes vàlides per oferir solucions residencials a les poblacions de renda baixa.

Comunament trobem aquesta situació d'habitatge en països del sud global o en vies de desenvolupament. En 2016, el 62% de la població d'Àfrica vivia en barris de barraques (Totaro, 2016). El barri de barraques més gran d'Àsia és Orangi a Pakistan, amb 1,5 milions d'habitants el 2011 (Tovov, 2011). El barri de barraques més gran del món és Ciudad Neza o Neza-Chalco-Itza, part de la ciutat de Ciudad Nezahualcóyotl, amb estimacions d'entre 1,2 i 4 milions (Tovov, 2011).

A les regions desenvolupades el problema del barraquisme només afecta el 6% dels habitants. Encara així en les regions més desfavorides la quantitat de població en situacions d'infrahabitatge és molt més elevada (Mumbunda, 2003)² A l'Àfrica subsahariana, l'any 2003, el percentatge de població urbana que viu a barraques suposa el 71,9%; el 28,2% al nord d'Àfrica; el 58% a Àsia del sud i central; el 36,4% a l'est asiàtic; i el 31,9% a Llatinoamèrica. En 2016 s'informava com una de cada quatre persones viuran en barraques l'any 2030 (Caldentey, 2016)³.

-
2. Mumbunda, P. M. (2003, novembre, 5). *Un tercio de la población urbana mundial vive en chabolas*. acepresa.
<https://www.acepresa.com/sociedad/economia/un-tercio-de-la-poblaci-n-urbana-mundial-viv-e-en-c/#:~:text=Pero%20en%20el%20mundo%20en,Asia%20del%20sur%20y%20central>
[Consulta: 23/12/2022]
 3. Caldentey, D. (2016, juny, 19). *Una de cada quatre persones viurà en barraques durant una dècada, segons l'ONU*. La información.
https://www.lainformacion.com/mundo/personas-vivira-chabolas-decada-ONU_0_927507982.html/ [Consulta: 23/12/2022]

No obstant és també interessant observar i analitzar les causes del sorgiment del barraquisme en els països desenvolupats. En Estats Units, per exemple, les barraques van començar a sortir al voltant de l'any 1929 quan la gran quantitat d'aturats a causa de la situació econòmica després de l'esclat de la borsa, va ser expulsat dels seus habitatges i van començar a construir aquests assentaments de barraques (Sheth, 2017)⁴.

Aquest fenomen va ser conegut com "Hooverville", en referència al president Herbert Hoover. Els assentaments eren construïts en terrenys buits, però privats, per aquest motiu en ocasions eren desallotjats per les autoritats, però eren tolerats o ignorats amb freqüència per necessitat i comprensió de la situació generalitzada a causa de la Gran Depressió. El "New Deal" va realitzar programes especials d'ajuda a persones sense sostre al Servei Federal de Transició (FTS), que va funcionar des del 1933 fins al 1935 (Hoff, 2014).

Amb l'entrada de 1940, l'economia es va anar recuperant, el que va millorar la situació de moltes persones que es trobaven en aquesta situació. Els programes d'erradicació de barraques subseqüents, van destruir totes les barraques (Steven, 2010). Actualment, el terme "Hoovervilles" és de vegades mal utilitzat per referir-se al barraquisme en estats units, ja que el terme normés fa referència a la situació de barraquisme d'aquella època en concret.

La majoria de zones de barraques als països desenvolupats surten a causa de la immigració il·legal, la qual, en els casos en que aquestes persones no adquireixen la capacitat econòmica necesaria per residir a la ciutat, s'organitzen i construeixen habitatges amb els materials que tenen a disposició (Tanyanyiwa "i" Kanyepi, 2020).

2.1.3 Procesos d'organització del territori a escala global

És evident que el barraquisme és una problemàtica en la qual cal una intervenció estatal d'ordenació del territori que busqui millorar les condicions de vida de les persones que la pateixen. Segons Scheid, en el cas europeu: *"L'ordenació del territori requereix sobretot una voluntat política més gran que superi la seva debilitat actual com a política pública i la col·loqui com un assumpte de més prioritat a l'agenda política europea"* (Scheid, 2009:135).

4. Sheth, K. (2017, abril, 25). *What Are Shanty Towns, And Where Are They Found?* WorldAtlas.
<https://www.worldatlas.com/articles/what-are-shanty-towns-and-where-are-they-found.html>
[Consulta: 22/12/2022]

Observem casos com l'Operació Murambatsvina a Zimbàbue (Potts, 2011). Però també al primer món, amb actuacions com els projectes de remodelació de Shantytown (SRP) a la Xina, on des de 1978 la transició del mercat a la Xina ha influït significativament en el paper de l'estat, el mercat i els residents en la reestructuració urbana (Li, Kleinhans, van Ham, 2018).

A escala global, l'Organització de les Nacions Unides ha plantejat plans com el descrit a la *Junta Executiva del Programa de les Nacions Unides per als Assentaments Humans* (2020), que planteja l'execució del pla estratègic per al període 2020-2023, el qual augmenta els pressupostos per a la realització de projectes en favor a l'habitatge.

També, ens trobem amb els Objectiu de Desenvolupament Sostenible, establerts per l'Assemblea General de les Nacions Unides (2015). Referents a les situacions de barraquisme podem trobar l'objectiu número 10 de que busca *“reduir la desigualtat en els països i entre els països”*. També l'objectiu 11, que vol *“aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles”*.

A escala europea, a l'octubre de 2022 La Fundació Secretariat Gitano (FSG) i la Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que treballen amb Persones sense Llar (FEANTSA) van aprovar la Resolució sobre la situació de les comunitats gitanes marginades que viuen en assentaments barraquistes a la Unió Europea⁵.

Grans entitats com l'Organització de les Nacions Unides poden donar directrius i guies així com marcar objectius, però al final són les entitats locals les que han d'aplicar els processos pertinents per enfrontar la problemàtica del barraquisme a les seves localitats.

Els processos de transformació varien i han de variar segons les característiques de la zona a tractar. Prince K. Guma (2021) argumenta com *“una millor apreciació de la utilitat i les possibilitats de les estructures informals i transitòries, com barraques, barraques i microllocs, és beneficiosa per planificar i discernir adequadament els mons urbans provisionals al Sud global, cosa que contribueix als cridats a provocar una refosa”*.

S'han de tindre en compte també els recursos de la unitat administrativa. Un objectiu primordial seria la recol·locació de les habitants de les barraques a habitatges amb millors condicions. Hem pogut observar casos sobretot referents al sud global on aquestes intencions de real·lotjament no han sigut prou efectives en un passat (Mulwanda i Mutale, 1994).

5. Fundación Secretariado Gitano. (2022, octubre). *Declaración conjunta sobre la aprobación de la Resolución del Parlamento Europeo en la que se insta a la Comisión a poner en marcha un Plan de Acción Europeo para la erradicación de asentamientos chabolistas de población gitana*. <https://www.gitanos.org/actualidad/archivo/136716.html> [Consulta: 27/12/2022]

També s'han de tindre en compte certs riscos a l'hora de proposar transformacions (Sugranyes, 2011). L'auge de les organitzacions pel dret de l'habitatge així com polítiques d'ordenació del territori que facin front al barraquisme poden generar nous cicles d'inversió i, en conseqüència, noves amenaces d'exclusió o desallotjament.

2.2 Notes sobre el barraquisme a Espanya

2.2.1 Sorgiment del barraquisme Espanya

A Espanya el sorgiment de barraques es troba generalment lligat a l'exclusió social de diverses ètnies, específicament l'ètnia gitana correspon a la major part de població resident en barraques (Ruiz, 2019). A tot l'Estat, a l'any 2022 trobem més de 270 assentaments en situació d'exclusió i aproximadament 11.000 persones (Lorasque, 2022)⁶.

El fenomen de les barraques a Espanya comença a conseqüència de la postguerra, la qual va deixar a 400.000 persones en una situació de desemparament. Un cop finalitzada la guerra civil, ens trobem amb els processos del gran èxode des de les zones rurals cap a la capital espanyola, Madrid. Molts immigrants es van veure en la situació de no posseir prou capacitat econòmica per residir en habitatges estàndard i van haver de recórrer a la construcció de barraques sobre sòl públic. Durant la dècada dels seixanta Madrid era la capital europea amb més percentatge de població resident en barraques (Del Río, 2018)⁷.

En les darreres dècades es tracta de persones immigrants d'altres països o continents les que es troben en situacions similars a les famílies espanyoles de la postguerra, obligant-los a reunir-se i construir-se habitatge amb els recursos disponibles (Cabanillas, 2019)⁸. Localitzats en els pocs terrenys lliures a la perifèria de la ciutat, o fins i tot en alguns casos en espais privats (Ajuntament de Montcada i Reixac, 2022)⁹.

6. Lorasque, A. N. (2022, octubre, 21). *11.000 gitanos viven aún en chabolas en España*. La Razón. <https://www.larazon.es/sociedad/20221020/onj4dl2lt5bh7it2idekzhxjse.html> [Consulta: 4/1/2023]

7. Del Río, A. (2018, setembre, 30). *Adiós a 150 años de chabolismo en Madrid*. La Razón. <https://www.larazon.es/local/madrid/adios-a-150-anos-de-chabolismo-en-madrid-HI19993136/> [Consulta: 24/12/2022]

8. Cabanillas, F. (2018, octubre, 25) *El porqué de las chabolas de inmigrantes en Lepe: de 1982 a 2019*. elDiario.es. https://www.eldiario.es/andalucia/huelva/chabolas-inmigrantes-lepe-huelva-migrantes_1_1161044.html [Consulta: 27/12/2022]

9. Ajuntament de Montcada i Reixac (2022, abril, 12). *Roda de premsa sobre el barraquisme al Pla del Besòs*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=M9oUCEfcl6c&i=ab_channel=AjuntamentdeMontcadaiReixac [Consulta: 23/12/2022]

2.2.1 Procesos d'organització del territori a Espanya

Respecte al tractament de la problemàtica, Espanya manté una jerarquia on son les entitats locals les que gestionen el seu territori, en molts casos, demanant ajuda econòmica a les entitats més generals com als governs de les comunitats autònomes.

Podem destacar plans com el portat pel govern municipal de Saragossa “*Estrategia Municipal para la inserción social de colectivos en situación de exclusión residencial. Erradicación del chabolismo 2014-2020*” (2014), que planteja guia clares per a la resolució i rehabilitació dels barris de barraques.

Trobem casos de cooperació amb entitats més elevades com el cas de Huelva (Saiz, 2022)¹⁰, on els ajuntaments de Lepe i Moguer es van unir amb els governs estatal i regional per a construir albergs i habitatges alternatius per a jornalers immigrants. Però també a escala general el govern d'Espanya s'encarrega de marcar les directrius amb accions com el *Pla estatal d'accés a l'habitatge 2022-2025* (2022).

Segons la Fundació Secretariat Gitano i Daleph (2016), la dimensió de la població gitana resident a barraques s'ha vist disminuïda en els darrers anys (des del 10% el 1991, al 3,9% el 2007 i al 2,17% el 2015), avui dia sembla haver-se estancat. Diversos programes de recol·locació han fracassat a causa que aquests no han recolzat la inclusió de les persones a la societat, fent que la segregació persisteixi (Giménez, 2022)¹¹.

Els processos de transformació d'àrees de barraques i subseqüent reubicació del shabitants no sempre conclouen en èxit. Segons Carmen Gago-Cortés i Isabel Novo-Corti, els processos donats al nord-oest d'Espanya obliguen els habitants de barraques a canviar el seu lloc de residència ràpidament. A causa d'això, molts es troben vivint en habitatges inadequats. També conclou com les polítiques d'economia verda “*són la millor pràctica per assolir una millora sostenible en la qualitat de vida de les persones que viuen en barraques*” (Novo-Corti, 2016).

10. Saiz, E. (2022, juliol, 9) *Primer paso en firme para erradicar en Huelva las chabolas en las que malviven los temporeros*. El País.
<https://elpais.com/espana/2022-07-09/primer-paso-en-firme-para-erradicar-en-huelva-las-chabolas-en-las-que-malviven-los-temporeros.html> [Consulta: 27/12/2022]

11. Giménez, S. (2022, octubre, 20). *¿España sin chabolas? Se puede y se debe*. elDiario.es.
https://www.eldiario.es/opinion/tribuna-abierta/espana-chabolas-debe_129_9640579.html
[Consulta: 12/1/2023]

2.3 Notes sobre el barraquisme a Catalunya

2.3.1 Sorgiment del barraquisme a Catalunya

Segons l'Enciclopèdia de Catalunya (2023)¹², el barraquisme es tracta d'un *"fenomen urbà, propi dels països fortament receptors d'immigrants i mancats d'una planificació urbanística, que es manifesta per la construcció de barraques a la perifèria i als petits espais no edificats d'una ciutat"*. Aquesta situació d'immigració és al que va transformar, no un país sinó la ciutat de Barcelona, en el principal espai on el barraquisme es va instaurar, fruit de la immigració als segles XIX i XX (López Mirabet, 2016). És per aquest motiu que quan parlem de barraquisme a Catalunya ens referim exclusivament a barraquisme a l'àrea metropolitana de Barcelona.

L'Exposició Universal de Barcelona així com la urbanització de l'Eixample van donar les primeres onades d'immigració a la ciutat, principalment de catalans de províncies, valencians i aragonesos. Aquests van ser els constructors del primer barri documentat barraquista a Barcelona: el Somorrostro (Ramón, 2022)¹³.

Al primer terç del segle xx, el barraquisme ja era una prematura ciutat informal que ocupava diferents indrets de Barcelona (Mir, 2010). Segons l'historiador Maximiliano Díaz: *"Els primers nuclis de barraques que es tenen referència s'ubiquen a l'actual recinte del Fòrum"* (Díaz, 2008)¹³¹⁴. Un altre factor a tenir en compte en l'auge de barraques és segons Mercè Tatjer i Cristina Larrea: *"les escasses polítiques públiques per fomentar un mercat d'habitatge popular que fos assequible per les classes treballadores menys qualificades"* (Tatjer i Larrea, 2011).

La postguerra va expulsar milers de persones del món rural a buscar refugi a Barcelona. El ràpid augment de població va suposar també un ràpid augment de les construccions de barraques, van créixer els nuclis ja existents així com van aparèixer de nous. El 1957, es va calcular que a Barcelona hi havia 10.352 barraques. A principis de 1960 ja eren prop de 20.000 (Ramón, 2022)¹³.

2.3.2 Procesos d'organització del territori a Catalunya

La primera solució parcial a la problemàtica va venir de la iniciativa privada, acollint-se a la protecció oficial de l'Estat, que va donar accés a grans fons i al finançament necessari (Ramón, 2022)¹³.

12. Enciclopèdia.cat (s. a.).<https://www.enciclopedia.cat/> [Consulta: 22/12/2022]

13. Ramón, J. (2022, febrer, 3). *Barraquismo. Pasado, presente y ¿futuro?* Catalunya Plural.
<https://catalunyaplural.cat/es/barraquismo-pasado-presente-y-futuro/> [Consulta: 4/1/2023]

14. Díaz, M. (2008). *El barraquismo en Barcelona no se ha acabado / Entrevista per Jesus Sancho*. La Vanguardia.
<https://www.lavanguardia.com/vida/20080908/53534458627/el-barraquismo-en-barcelona-no-se-ha-acabado.html> [Consulta: 4/1/2023]

La situació va generar una reflexió sense precedents a Europa, la qual va desencadenar en la proposta de planificació urbana coneguda com el Pla d'Eixample i la Reforma Interior d'Ildefons Cerdà que multiplicava per deu la superfície urbana de la ciutat. *“L’infrahabitatge havia acompanyat la Revolució Industrial des dels seus inicis i Cerdà partia de la constatació d’aquest fet mitjançant les seves precises estadístiques sobre habitatges i habitants a la ciutat de Barcelona dins de muralles”* (Roca, 2010).

L'any 1949 es crea el Servei de Control i Repressió del Barraquisme per intentar frenar el fenomen, buscava censar i derrocar qualsevol nova construcció, ampliació o millora de barraca que no estigués censada. A partir de 1952 el Palau de les Missions es va convertir al centre de detenció per a la immigració irregular per tal de traslladar al poble d'origen a les persones residents de les barraques (Camino et al., 2011).

Els habitants dels barris de barraques van ser reallotjats entre 1960 i 1975 en polígons allunyats en llocs sense mitjans de transport i amb manca de serveis (López, 2016)¹⁵.

L'any 1966 es van enderrocar les últimes Barraques del Somorrostro i la Barceloneta. Encara existen unes barraques 2000 a Barcelona que acollien a unes 10.000 persones (Ramón, 2022)¹³.

Amb la nova situació politicoeconòmica que va derivar de la crisi de 1973 i l'inici de la transició, els plans i solucions al barraquisme es posterguen. Juntament amb l'arribada dels primers ajuntaments democràtics s'aconsegueix plantejar un nou enfocament amb projectes de reallotjament que tinguessin en compte la realitat social dels habitants de les barraques (Tatjer “i” Larrea, 2011).

Durant la campanya “Barcelona posa't guapa” de cara a les Olimpíades, el 7 de novembre de 1990, l'alcalde Pasqual Maragall va destruir de forma simbòlica l'última barraca (Sanjuán, 2011)¹⁶.

15. López, H. (2016, juny, 13). *De la barraca al polígon*. elperiodico.
<https://www.elperiodico.cat/ca/barcelona/20160613/de-la-barraca-al-poligon-5211356>
[Consulta: 27/12/2022]

16. Sanjuán, V. S. (2011, novembre, 9). *Barracas de Barcelona: memorias contrastadas*. La Vanguardia.
<https://www.lavanguardia.com/cultura/20111109/54237964134/barracas-de-barcelona-memorias-contrastadas.html> [Consulta: 3/1/2023]

2.4 Montcada i Reixac front el barraquisme

2.4.1 Breu context històric de Montcada i Reixac

Montcada i Reixac és format al segle X a partir de la unió dels antics termes parroquials de Sant Pere de Reixac i de Santa Engràcia de Montcada. Els primers assentaments pagesos documentats daten de l'any 924. El municipi es va anar expandint al llarg del temps, amb el castell de Montcada documentat per primer cop l'any 1023, i el primer senyor de Montcada l'any 1032 (Associació Cultural Montcada s. a.)¹⁷.

Montcada i Reixac és format al segle X a partir de la unió dels antics termes parroquials de Sant Pere de Reixac i de Santa Engràcia de Montcada. Els primers assentaments pagesos documentats daten de l'any 924. El municipi es va anar expandint al llarg del temps, amb el castell de Montcada documentat per primer cop l'any 1023, i el primer senyor de Montcada l'any 1032 (Associació Cultural Montcada s. a.)¹⁷.

Montcada tenia una gran importància com a cruïlla de camins i vila de posta durant els segles XV fins XVIII (Diputació de Barcelona, 1999). En aquest darrer segle, Montcada i Reixac superaba el 700 habitants. L'evolució en la població va ser constant amb una ràpida acceleració a partir del segle XX (Centre d'Estudis Demogràfics, s. a.)¹⁸.

Amb la postguerra, el creixement de Montcada, juntament amb la resta de localitats properes a la ciutat de Barcelona, va créixer exponencialment. En 1960 comptaven amb més de 13.000 habitants (Ajuntament de Montcada i Reixac, s. a.)¹⁹.

17. Associació Cultural Montcada (s. a.) Història. Apunt històric. Ajuntament de Montcada i Reixac <https://www.montcada.cat/el-municipi/informacio-del-municipi/historia/> [Consulta: 9/1/2023]

18. Centre d'Estudis Demogràfics (s. a.) *Censos de Població 1857-1970*. <https://ced.cat/infraestructures/banc-de-dades-de-catalunya/censos-poblacio-1857-1970/> [Consulta: 24/12/2022]

19. Ajuntament de Montcada i Reixac (s. a.) *Visió històrica de Montcada i Reixac*. Ajuntament de Montcada i Reixac. <https://www.montcada.cat/patrimoni/evolucio-historia/> [Consulta: 9/1/2023]

2.4.2 Situació actual del barraquisme a Montcada i Reixac

En els últims anys s'han estat produint desplaçaments de barraques que antigament ocupaven el districte de Sant Martí cap a municipis adjacents a la ciutat de Barcelona, amb especial inclinació cap a la llera del riu Besòs (Rodríguez, Larios, 2022)²⁰. El portal "Les altres veus" (2014) apunta als desnonaments com a possible causa de la crescuda de les barraques al Besòs²¹.

A l'any 2015 ja es manifestava la preocupant situació del Besòs. Respecte al tractament d'aquesta problemàtica Antoni Alarcón Puerto (2015) manifestava: *"La convivència ciutat-riu es fa imprescindible a les noves polítiques de planificació urbana. Les visions sectorials han de deixar pas a un enfocament transversal per poder recuperar el complex sistema fluvial"*.

Respecte a propostes per tal de millorar la situació de la llera del Besòs, trobem al 2016 la *"Proposta estratègica, La Plana del Besòs"*, portada de la mà de l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el Consorci del Besòs.

Aquesta proposta atorga una visió ecològica, sostenible i de valor paisatgístic a la zona. Referent a la zona d'interès per aquest treball, el Pla del Besòs, la proposta el transforma en un parc. Així com planteja la instal·lació *"d'un Centre d'Interpretació que ajudi a la divulgació del patrimoni natural d'aquest entorn"*. La proposta classifica l'àrea com *"ideal per desenvolupar un projecte de recuperació ornitològica"*, com es pot observar en la figura 1.

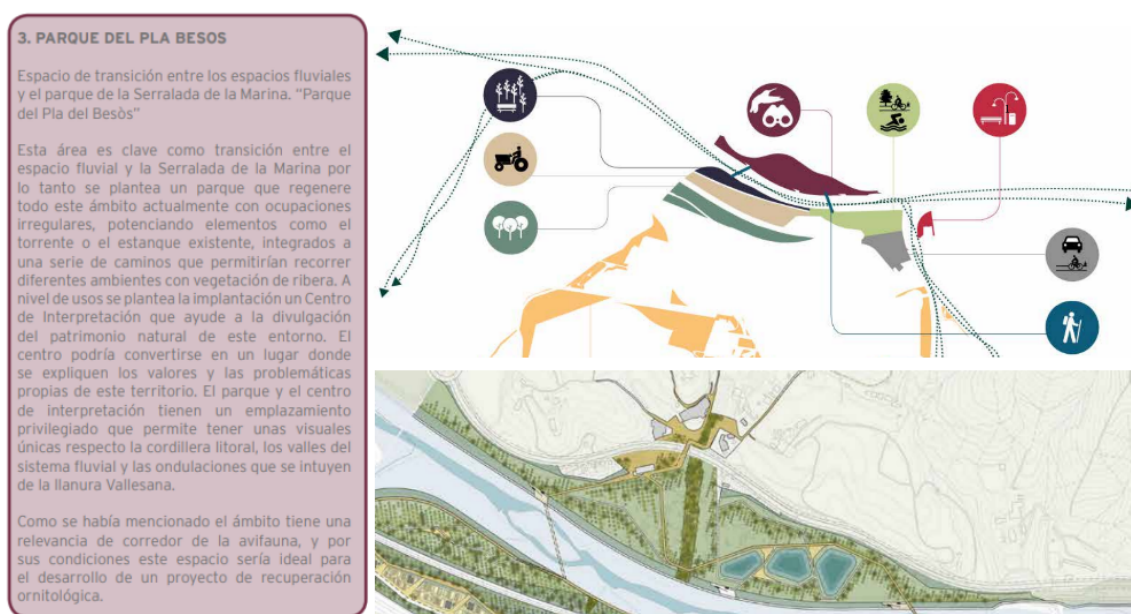

Figura 1. Transformació del Pla del Besòs. Font: Elaboració pròpia amb figures extretes de *Proposta estratègica, La Plana del Besòs*. Ajuntament de Montcada i Reixac.

20. Rodríguez, J. "i" Larios, G. (2022). *Les barraques que mai van desaparèixer*. directa.cat. <https://directa.cat/les-barraques-que-mai-van-desapareixer/> [Consulta: 9/1/2023]

Actualment l'Ajuntament de Montcada i Reixac hi reconeix tres grans assentaments de barraques així com confirma l'existència de més assentaments petits (324.cat, 2022)²². A gener de 2022 es calculen 400 barraques dintre del termini municipal de Montcada i Reixac (Arenós, 2022)²³, les quals agruparien el que un any després es calcularien més de 100 persones (Blanchar, 2023)²⁴.

-
21. Les Altres Veus Montcada. (2014, novembre, 28). *Barraques a Montcada. Els invisibles es fan visibles*. Les Altres Veus.
<https://lesaltresveusmontcada.wordpress.com/2014/11/28/barraques-a-montcada-els-invisibles-es-fan-visibles/> [Consulta: 9/1/2023]
 22. 324cat. (2022, gener, 12). *Les barraques de Montcada i Reixac, l'única sortida per a desenes de persones*. CCMA.
<https://www.ccma.cat/324/les-barraques-de-montcada-i-reixac-lunica-sortida-per-a-desenes-de-persones/noticia/3139326/> [Consulta: 9/1/2023]
 23. Arenós, P. (2022, gener, 14). *La favela metropolitana en Montcada*. La Vanguardia.
<https://www.lavanguardia.com/local/valles-occidental/20220114/7986159/favela-metropolitana-montcada.html> [Consulta: 9/1/2023]
 24. Blanchar, C. (2023, gener, 9). *La favela del Besòs desborda a las administraciones: solucionarlo "no será fácil ni rápido"*. Ediciones EL PAÍS S.L.
<https://elpais.com/espana/catalunya/2023-01-09/la-favela-del-besos-desborda-a-las-administraciones-solucionarlo-no-sera-facil-ni-rapido.html> [Consulta: 20/1/2023]

3. Metodologia

Per tal de poder plasmar i complir amb els objectius d'aquest treball, es realitzaran diferents tasques d'investigació, treball de camp i recerca d'informació referent a la situació de barraquisme situada al Pla del Besòs.

3.1 Àrea d'estudi

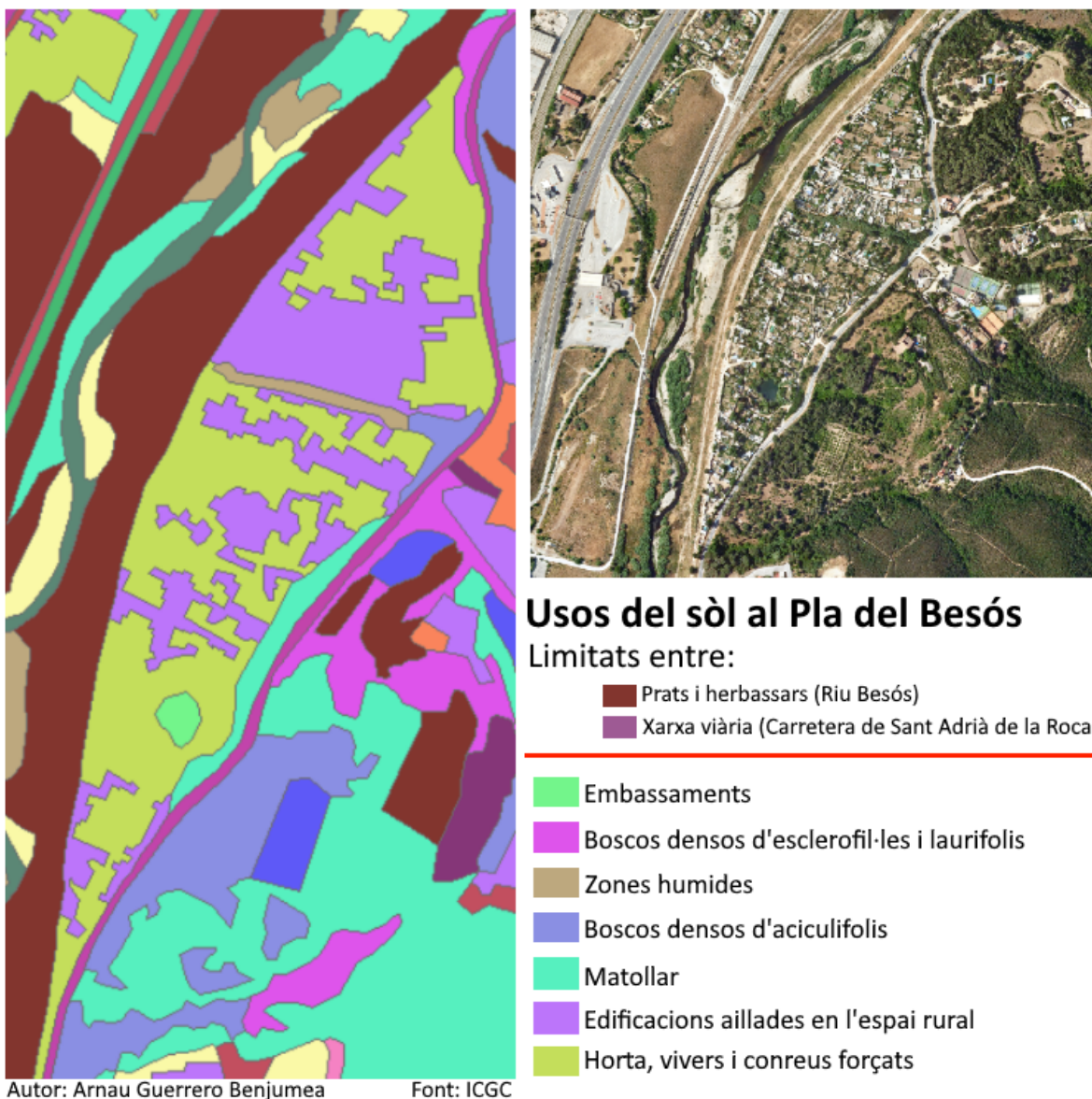
Ens localitzem a l'àrea coneguda com Pla del Besòs, situat al municipi de Montcada i Reixac, dintre de la comarca del Vallès Occidental i a l'àrea metropolitana de Barcelona, a només 4 quilòmetres de la ciutat. Es tracta d'un àrea de 160 quilòmetres quadrats limitat entre el riu Besòs i la carretera de Sant Adrià a la Roca o BV-5001.

Està situat al marge dret del riu Besòs, a la part més est de la ciutat de Montcada i Reixac (Annex 1). A la dreta del Pla del Besòs es pot observar una zona residencial amb un complex esportiu i un restaurant. Forma part de la serralada de la Marina.

Antigament aquesta era un àrea utilitzada per camps de conreu (Mapa 15). Actualment la zona s'ha convertit també en un refugi per decenes de persones en situacions de pobresa, que es veuen obligades a viure en situació d'infrahabitatge, transformant el paisatge en un territori de barraques. Es tracta de la zona de barraques més gran de Catalunya, la qual agrupa a més de 400 barraques.

Mapa 1. Pla del Besòs. Font: ICGC.

Referent als usos del sòl (Mapa 2), observem que gran part del sòl encara està destinat als conreus, horts i vivers, però també gran quantitat d'edificacions que es reparteixen per tot el territori, amb força presència a la part nord. Podem trobar també petites zones amb vegetació, així com altres aspectes d'interès natural com una zona humida que divideix l'àrea i una llacuna a la part sud.

Mapa 2. Usos del sòl al Pla del Besòs (2018). Font: Elaboració a partir de les dades de l'ICGC.

3.2 Recopilació i ordenació d'informació

Per tal d'aconseguir complir amb els objectius del treball, és imprescindible poder recollir la quantitat més gran d'informació disponible respecte a l'àrea d'estudi. La finalitat d'aquesta part de la recerca era intentar construir un eix cronològic dels fets i accions relacionats amb el barraquisme donats al Pla del Besòs, així com agrupar tota la informació possible referent a la zona. També es va decidir recopilar informació referent al fenomen del barraquisme en general per tal d'obtenir una millor comprensió sobre el tema.

Primer es va realitzar una recerca general d'informació bibliogràfica sobre el barraquisme, ordenant de la visió més global cap a l'estatal, tractant la problemàtica dintre d'Espanya i després a Catalunya. Abans de centrar l'estudi en el barraquisme

a Montcada i Reixac es va investigar sobre el municipi en general. També van ser de gran ajuda tota la documentació i les cartografies relacionades amb el planejament urbanístic: PAM (Pla d'Actuació Municipal) de Montcada i Reixac, PGM (Pla General Metropolità) i també l'Inventari de patrimoni històric de Montcada i Reixac.

En el moment de la recerca històrica referent al Pla del Besòs, es van analitzar moltes notícies de diferents mitjans de comunicació que parlaven respecte a la situació del barraquisme a Montcada i Reixac. Es va plasmar un primer esbós d'eix cronològic amb la informació disponible, des de la primera referència al barraquisme de Montcada i Reixac publicada (9/1/2022), fins la més recent (18/1/2023) a data de realització d'aquest treball.

També, gràcies als contactes obtinguts durant la realització del present treball, vaig ser capaç d'accedir a informació i informes relacionats al projecte de transformació del Pla del Besòs de manera exclusiva.

3.3 Entrevistes a agents implicats

Les entrevistes van ser plantejades amb la finalitat d'apropar-se a les entitats responsables de l'àrea del Pla del Besòs, així com de la seva transformació. Es van seleccionar tres entrevistes de diferents administracions que poguessin aportar una visió educada tant de la problemàtica de barraquisme, com del procés de transformació.

Els objectius concrets de les entrevistes eren els següents:

- Constatar l'any de la primera classificació política de l'àrea com a zona de barraques.
- Conèixer la visió política respecte a la situació.
- Conèixer els processos del projecte de transformació de l'àrea.
- Conèixer els plans polítics futurs de l'àrea.

Amb aquests objectius es va decidir entrevistar als següents individus:

Figura 2. Persones entrevistades. Font: Elaboració pròpia.

3.3.1 Ajuntament de Montcada i Reixac

Laura Campos

Càrrec: Alcaldessa de Montcada i Reixac (2015 - Actualitat).

Funcions: Membre de la comissió política local d'ICV i consellera nacional d'ICV (Iniciativa per Catalunya Verds). Regidora des del 2008.

Figura 3. Laura Campos. Font: Ajuntament de Montcada i Reixac.

La Intenció principal de realitzar una entrevista amb un representant de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, era poder escoltar de primera mà la visió de l'administració principal, aquella encarregada de l'àrea d'estudi i aquella que va demanar la seva transformació. Amb l'entrevista a Laura Campos es buscava rebre una visió política del fenomen de barraquisme a Montcada i Reixac, així com el procés que es dona al Pla del Besòs. Segons la mateixa Laura Campos (Annex 8, Pregunta 7) la seva implicació al projecte és total, va ser qui va demanar la implicació de la resta d'administracions, també participa en totes les comissions.

Es buscava tenir comprensió de l'origen dels assentaments informals, així com observar els processos i passos donats des de l'ajuntament fins al moment, també consultar les perspectives de futur tant de l'àrea com de les persones. Amb aquesta visió es van preparar diverses preguntes que enfoquessin l'entrevista als temes d'interès.

Guió semiestructurat de la entrevista a Laura Campos:

- En quin moment es detecta per primer cop la presència de barraques des de l'ajuntament de Montcada?
- Com es tracten els barris de barraques des d'una visió política?
- Quin va ser el motivant de posar el projecte d'eliminació de les barraques en marxa?
- Quins van ser els passos o processos per tal de fer realitat l'eliminació de les Barraques?
- La zona de barraques coneguda com a Pla del Besòs té propietaris?
- Quina és la situació actual respecte al projecte i quines són les possibles projeccions a futur?
- Quines perspectives hi ha respecte a la recol·locació dels residents?
- Hi ha hagut plans anteriors al projecte actual per transformar l'àrea?
- Quina és la situació de les altres zones de barraques?
- Com qualificaria actualment la problemàtica del Barraquisme a Montcada i Reixac?

Contacte amb l'ajuntament de Montcada i Reixac i Laura Campos:

L'enfocament inicial d'una entrevista a un representant de l'ajuntament col·locava a la regidoria d'urbanisme Jordi Sánchez, i a la regidoria d'habitatge Jèssica Segovia, com principals candidats. Per tant, un e-mail va ser enviat a cadascun dels correus de les respectives regidories, el 14 de desembre de 2022. La resposta va arribar des del departament d'habitatge el mateix dia, on s'indicava que el tema s'estava realitzant majoritàriament a través del Consorci del Besòs. El correu indicava com s'enviaria la meua sol·licitud al consorci i es compartiria amb la resta de departaments de l'Ajuntament.

A causa que no es va rebre cap altra informació després de l'últim correu, es va decidir tornar a insistir el dia 9 de gener de 2023, on s'aclaria el meu interès en l'àrea i es tornava a demanar un representant de part de l'Ajuntament de Montcada i Reixac per realitzar una entrevista. Hores després es rep una resposta on es demana el número de telèfon, aquest és facilitat poques hores després.

Al matí següent, al 10 de gener, es rep una trucada a les 8:10 h, amb la senyora M. Mesa. En aquesta trucada s'indica el fet de realitzar, per la part de l'interessat, una instància on es demani una entrevista amb algú de l'ajuntament (Annex 2). La instància es realitza en el mateix dia.

El 24 de desembre de 2023 arriba un correu que indica una cita amb la alcaldessa de Montcada i Reixac, Sra. Laura Campos, en relació al tema del barraquisme. L'entrevista es pacta i realitza el dia 10 de febrer a les 11:00 hores, a l'Ajuntament de Montcada i Reixac. Direcció: Av. De la Unitat, 6, 1ª planta – Alcaldia.

Resum esquemàtic

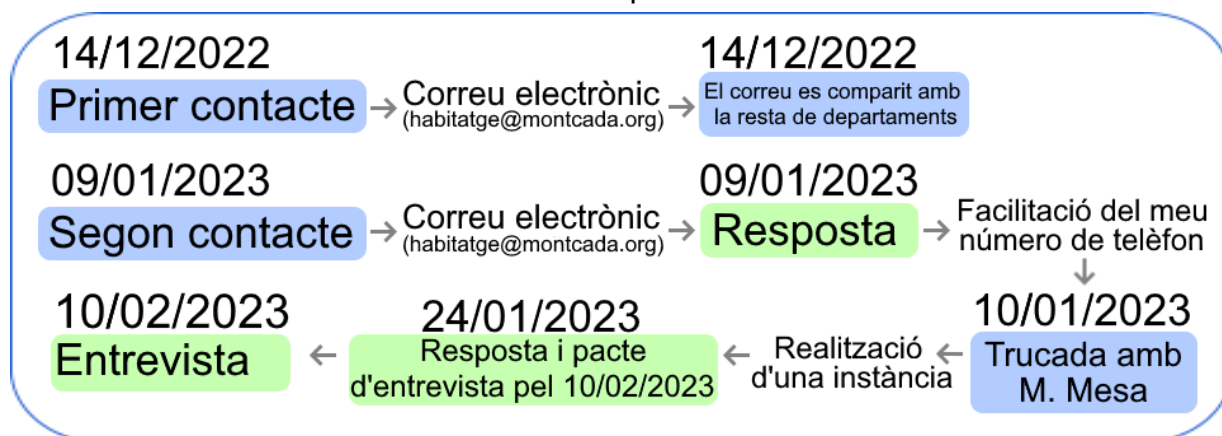

Figura 4. Resum esquematitzat del procés de contacte amb l'Ajuntament de Montcada i Reixac. Font: Elaboració pròpia.

3.3.2 Consorci del Besòs

Jordi Canela

Càrrec: Director de Serveis Generals del Consorci del Besòs. Advocat administrativista.

Estudis: Llicenciat en dret per la Universitat Abat Oliba, i Màster Dret Públic a l'IDEC.

Funcions: Urbanisme, responsabilitat patrimonial, expropiacions, dret sancionador.

Figura 5. Jordi Canela. Font: LinkedIn.

Es va decidir realitzar una entrevista a un representant del Consorci del Besòs després de veure l'estreta relació del Consorci del Besòs amb els processos donats a l'àrea d'estudi. La Intenció de l'entrevista amb Jordi Canela era poder tenir una visió logística de la principal administració implicada en el procés de reforma del Pla del Besòs, després de l'Ajuntament de Montcada i Reixac. Jordi Canela es classifica com el *"nexe de connexió amb la delegació i l'ajuntament per part del Consorci"* (Annex 9, Pregunta 9).

Es buscava comprendre els processos i passos donats fins al moment, així com consultar les perspectives de futur. Amb aquesta premissa es van preparar una sèrie de preguntes sense ordre específic, amb el motiu de guiar l'entrevista als temes d'interès.

Guió semiestructurat de l'entrevista a Jordi Canela:

- En quin moment es detecta per primer cop la presència de barraques des del Consorci Besos?
- Quina és la seva tasca dintre del projecte d'eliminació de les barraques a Montcada i Reixac?
- La zona de barraques coneguda com a Pla del Besòs té propietaris?
- Quin va ser el motivant de posar el projecte d'eliminació de les barraques en marxa?
- Quins són els passos o quin és l'ordre d'acció a l'hora d'afrontar un projecte d'aquestes característiques?
- Quina és la situació actual respecte al projecte i quines són les possibles projeccions a futur?
- Quines perspectives hi ha respecte a la recol·locació dels residents?
- Quin tipus de persones ens trobem en la situació de barraquisme a Montcada?
- Quins són els plans de futur de l'àrea? En què es transformarà?

Contacte amb el Consorci del Besòs i Jordi Canela:

Es va demanar una citació d'entrevista el 21 de desembre de 2022 mitjançant un correu electrònic a l'e-mail proporcionat per la web oficial del Consorci del Besòs. Es va sol·licitar la resposta d'una persona implicada en el projecte de reforma del Pla del Besòs, per tal de fer-li les preguntes adients. Aquest correu malauradament mai va rebre una resposta.

El 9 de gener de 2023, es va fer un altre intent d'enviar un correu demanant el mateix. En aquesta ocasió va arribar una resposta per part del Consorci del Besòs set dies després, sol·licitant que es donés un número de telèfon, per tal de posar-me en contacte amb la persona que em podria informar sobre la qüestió. El número es va facilitar el mateix dia.

Dos dies després, el 18 de gener, a les 10:35 h, es rep una trucada des del Consorci del Besòs i es té l'oportunitat de parlar directament amb Jordi Canela, on es tracten lleugerament els temes d'interès de l'entrevista. Un cop finalitzada la trucada, mitjançant el correu electrònic es pacta l'entrevista pel dia 30 de gener a les 11:30 h.

Malauradament, es va rebre una trucada el 30 de gener a les 10:15 hores, per part de la cap d'oficina del Consorci del Besòs, cancel·lant l'entrevista per motius excepcionals ocorreguts a últim moment. L'entrevista s'ajorna pel dijous següent, 2 de febrer. Aquella mateixa tarda es rep una altra trucada on la cita es torna a desplaçar fins al 9 de febrer.

L'entrevista va poder ser realitzada el 9 de febrer a les 11:30 hores, en les oficines del Consorci del Besòs. Direcció: Carrer Olímpic s/n. Edifici Besòs, 2a planta.

Resum esquemàtic

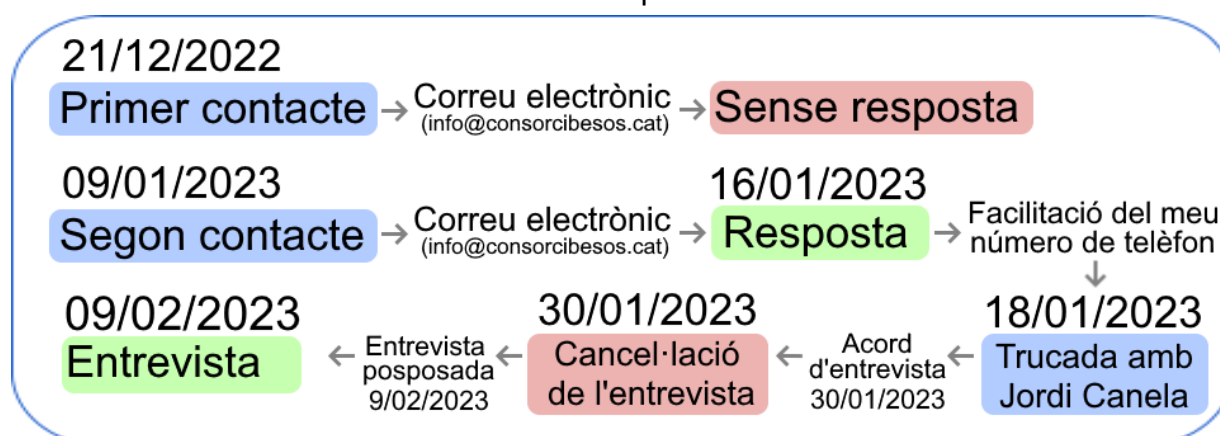

Figura 6. Resum esquematitzat del procés de contacte amb el Consorci del Besòs. Font: Elaboració pròpia.

3.3.3 Delegació Territorial del Govern de la Generalitat

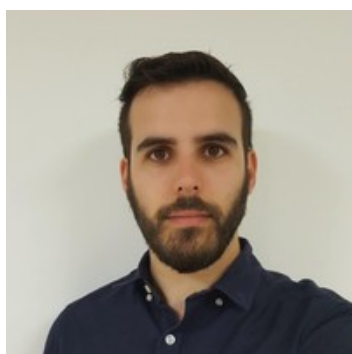
Joan Borràs i Alborch

Càrrec: Delegat territorial del Govern de la Generalitat a Barcelona (2022-Actualitat). Alcalde de Papiol (2015-Actualitat).

Funcions: Funcions de representació, d'informació, de coordinació i de règim interior del Govern de la Generalitat, així com fer el seguiment de l'execució dels plans i programes interdepartamentals.

Figura 7. Joan Borràs i Alborch. Font: Generalitat de Catalunya.

Entrevista realitzada amb la participació de:

Rubén Corral

Càrrec: Tècnic superior de la Generalitat de Catalunya.

Funcions: Coordinador del projecte transversal, coordinador dels departaments, i tècnic de la Comissió de Barraques.

Figura 8. Rubén Corral. Font: LinkedIn.

Es va buscar realitzar una entrevista al delegat territorial del govern de la Generalitat de Catalunya, per tal d'accedir a la visió de l'organitzador i el gestor del projecte i els processos que es donen (Annex 11, Pregunta 1). Joan Borràs aporta una representació administrativa dels motius i accions de la màxima autoritat i la financeria del procés de transformació del Pla del Besòs, la Generalitat de Catalunya.

La incorporació a l'entrevista de Rubén Corral va aportar també una veu tècnica als processos, així com apunts a esdeveniments de rellevància en l'eix temporal del projecte. Rubén Corral ha treballat en la gestió dels procediments i va ser capaç d'atorgar informació rellevant per la recerca.

En l'entrevista es buscava obtenir la visió del de la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat del fenomen de barraquisme a Montcada i Reixac, així com extreure informació dels processos i contrastar la informació recopilada en altres entrevistes. Amb els objectius plantejats es van desenvolupar les següents preguntes per tal d'obtenir resultats satisfactoris.

Guió semiestructurat de la entrevista:

- Quina ha sigut la implicació de la seva administració en el projecte d'eliminació de les barraques a Montcada i Reixac?
- Quina ha sigut la seva implicació personal?
- Quina és la visió de la Generalitat al fet de l'existència de Barraques avui en dia?
- Quines són les conclusions de l'anàlisi que s'han realitzat a la zona de barraques de Montcada?
- Quina és la visió a futur del projecte?
- Quina normativa de l'ACA afecta aquesta zona i com l'afecta?
- S'havia demanat implicació per treure aquestes barraques amb anterioritat?
- Quin va ser el motiu principal que es decidís portar endavant el projecte?
- Quin és el futur dels residents de l'àrea?
- Per què creu que és necessari i prioritari aquest projecte?

Contacte amb la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat i Joan Borràs i Alborch:

Gràcies al tracte amb Jordi Canela durant la seva respectiva entrevista, aquest va acceptar a la proposta de parlar amb el delegat de govern Joan Borràs. Jordi Canela va realitzar una trucada el mateix dia a Rubén Corral, qui li va passar les meves dades al delegat territorial del Govern de la Generalitat.

L'endemà (10/2/2023), es va rebre una trucada de Jordi Canela confirmant el compromís de Joan Borràs i Alborch per realitzar una entrevista, es va comentar com en els dies vinents se'm comunicaria la data. El 13 de febrer es va rebre la trucada per part de la secretària del delegat, la senyora S. Villanueva, on es va pactar la data de l'entrevista.

L'entrevista va ser programada i realitzada el dia 27 de febrer a les 10:30 hores. En el moment de començar es va incorporar Rubén Corral, especialista en el tema a tractar. Direcció: Via Laietana, 58, 6a planta.

Resum esquemàtic

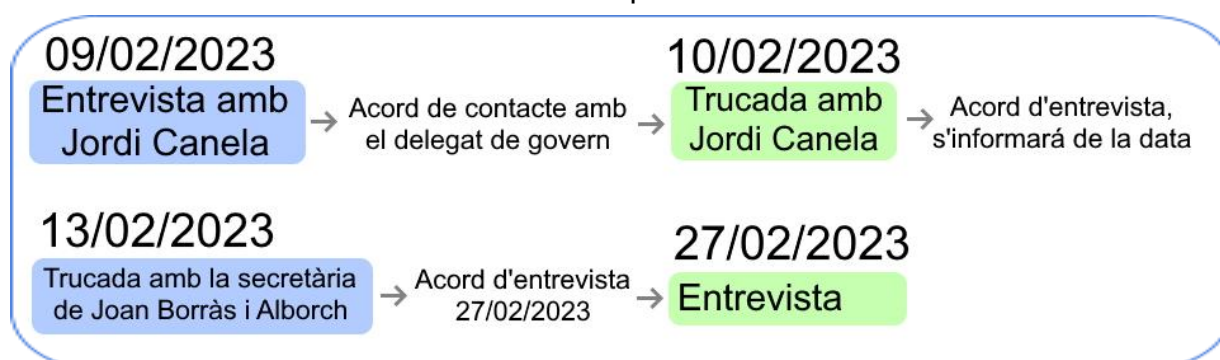

Figura 9. Resum esquematitzat del procés de contacte amb la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat. Font: Elaboració pròpia.

3.4 Treball de Camp

El treball de camp es concreta en la visita de les àrees afectades pel projecte d'eliminació de barraques a la llera del riu Besòs, amb l'objectiu de constatar de primera mà la situació de barraquisme i les opinions dels residents.

Primera visita al Pla del Besòs: 11/2/2023

La visita es va realitzar l'11/2/2023 i es va arribar al Pla del Besòs a les 9:30, acompanyat de M. G. i L. C. L'objectiu era constatar certes característiques de l'àrea de barraques que van ser esmentades a les entrevistes amb Jordi Canela i Laura Campos. Els objectius específics eren els següents:

- Constatar la presència de deixalles.
- Constatar la presència d'animals.
- Constatar l'estructura de barri amb parcel·les numerades.
- Visualitzar la grandària de la zona.

Es va quedar a la parada de ferrocarrils coneguda com "Montcada I Reixac-Manresa". El camí fins a Pla del Besòs va ser realitzat a peu per la carretera Sant Adrià a la Roca, una vegada travessat el pont a la Roca, situat 900 metres al sud del Pla del Besòs.

Es van realitzar 47 imatges que buscaven constatar els punts plantejats a les entrevistes. També es van realitzar imatges de l'estat de les barraques, així com l'accessibilitat a peu al recinte.

El trajecte realitzat és visible al Mapa 3. Majoritàriament aquest camí va cobrir la part interior al riu, també es va cobrir tota la perifèria de la part sud. Vam continuar fins la part més nord de l'àrea i vam tornar a la ciutat pel camí del riu.

Mapa 3. Ruta treball de camp 11/12/2023. Font: Elaboració pròpia amb l'ortofoto de l'ICGC.

Visita al Pla d'en Coll: 5/3/2023

L'objectiu d'aquesta visita era poder tractar amb residents de barraques dintre de la mateixa àrea on s'efectua el projecte d'eliminació del barraquisme de Montcada i Reixac. El Pla d'en Coll se situa a la banda esquerra del riu Besòs, a la mateixa altura que el pla del Besòs (Mapa 6).

Les entrevistes realitzades van destacar la importància del progrés del projecte al Pla d'en Coll per la seva necessitat d'actuar amb rapidesa. L'interès principal era observar les visions dels residents respecte a les decisions de les administracions.

Es va quedar amb C, estudiant que havia tractat amb anterioritat l'àrea i qui tenia una bona relació amb els residents, a l'estació "Montcada i Reixac-Manresa" a les 10:45 hores. Es va accedir a la localitat a peu a través del carrer de Francesc Layret.

Es va poder assistir a una reunió realitzada per les persones que ocupen l'espai, per tal de decidir com apropar-se a la situació de la desocupació del terreny. Es van debatre diversos punts: la possibilitat d'agrupar-se com a associació, la possibilitat de buscar un tracte de lloguer amb el propietari del sòl, el tractament d'activitats no benvingudes pels residents a l'àrea, i la neteja i conservació de l'espai comú.

La reunió va començar a les 11:00 i va acabar a les 12:30, es va fer a un espai buit reconegut pels assistents com a plaça (Mapa 4). El camí de tornada va ser realitzat en el cotxe d'un dels assistents fins a la parada de ferrocarrils de "Montcada i Reixac-Manresa".

Mapa 4. Reunió Pla d'en Coll 3/5/2023. Font: Elaboració pròpia amb l'ortofoto de l'ICGC.

4. Resultats i discussió

4.1 Anàlisi de la documentació

En el següent apartat s'analitzaran primer notícies informatives de la premsa que plasmen els successos referents al barraquisme ocorreguts al Pla del Besòs, també s'analitzaran documents audiovisuals de diferents fonts i notes de premsa de la Generalitat de Catalunya. També, s'analitzaran i es trauran els punts clau de documents de planificació i informes extrets de les mateixes administracions.

4.1.1 Reculls de premsa i audiovisuals informatius

Notícies a la premsa

Les notícies plasmades als diferents mitjans d'informació ens permeten observar la visió pública respecte a la situació de barraquisme de Montcada i Reixac i dels processos donats per les administracions. També permeten trobar els primers esdeveniments i passos respecte a l'actuació sobre la zona de barraquisme.

La primera notícia referent a la situació de barraquisme que es vivia al Pla del Besòs tracta el tràgic esdeveniment que va tenir lloc el dia 9 de gener de 2022. Jéssica (sense cognom públic) de 40 anys i Munir Bakhatafdil de 42 anys, morien a causa d'un incendi provocat per un foc que la mateixa parella havia fet per escalfar-se. Diversos mitjans van destacar la notícia, només un dia després, tan catalans (Carrera, Mumbrú, 2022)²⁵ (324, 2022)²⁶ (ACN, 2022)²⁷ (Efe, 2022)²⁸, com estatals (20minutos, 2022)²⁹ (RTVE, 2022)³⁰ (Colell, 2022)³¹ (Metrópoli, 2022)³². Altres aprofiten el fet per denunciar una suposada situació de pobresa i malestar dels residents del Pla del Besòs. (TV3, 2022)³³ (324, 2022)³⁴ (Favb, 2022)³⁵.

Dos dies després, l'Ajuntament de Montcada i Reixac ja demanava a la Generalitat de Catalunya ajuda per eliminar les barraques de l'àrea. Les estimacions del cost de transformació de la zona i de trasllat dels residents a nous habitatges donats per l'alcaldeessa eren de 3 milions (Carceller, 2022)³⁶.

Es poden observar crítiques de la premsa, segons Noelia Carceller al portal Crónica Global, Montcada i Reixac demanar aquest ajut sense tindre en compte mides de trasllat de la població resident (Carceller, 2022)³⁶. Després de la primera onada mediàtica que va rebre el cas només alguns medis van continuar informant dels passos que va prendre l'ajuntament.

Un mes després, el 15 de febrer, es reuneixen l'alcaldeessa Laura Campos amb la consellera de Drets socials de la Generalitat. Segons el portal "La Veu", les conclusions són positives i el caràcter general d'ambdues parts és proactiu (Maldonado, 2022)³⁷.

Al mes següent, l'11 d'abril, la Generalitat confirma el finançament d'una diagnosi sobre la situació del barraquisme a tota la llera del Besòs (Ajuntament de Montcada i Reixac, 2022)³⁸. Segons TV3 notícies, es destinaran cent mil euros, aportats per la conselleria de drets socials, per fer un diagnòstic precís, aquesta notícia arriba un mes després de la confirmació de finançament per part de la Generalitat³⁹.

Les notícies sobre els passos següents del projecte són pràcticament inexistents, només es pronuncien en passos de gran importància, com la confirmació dels treballs de diagnòstic (La Vanguardia, 2022)⁴⁰ (324, 2022)⁴¹, o l'aprovació del pla, d'AMB amb col·laboració dels ajuntaments locals, de 500 milions d'euros per impulsar l'eix del Besòs. Pla del qual Montcada i Reixac es beneficiaria amb l'actuació a les zones de barraques (Diari de Sabadell, 2023)⁴².

Documents audiovisuals

Previ a aquest succés trobem documents audiovisuals atorgats per l'Observatori Territori i Medi Ambient, associació naturalista de Montcada i Reixac, que ja denunciaven des de 2017 els aixecaments de barraques a la llera del Besòs, i des de 2018 la situació de barraquisme al Pla del Besòs (Figura 10)⁴³.

Figura 10. Mostra de barraquisme i deixalles al Pla del Besòs. Font: Observatori Territori i Medi Ambient (2018, gener 19). *Riu Besòs, degradació*. Youtube.

A excepció d'aquests petits documents no s'havia donat atenció prèvia a la situació del Pla del Besòs per part dels medis previ el gener de 2020.

L'11 d'abril es reunien per realitzar l'acord l'alcaldeessa de Montcada i Reixac, Laura Campos, i la consellera de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya, Violant Cervera. Es va fer una roda de premsa (Annex 3), publicada l'endemà, en què es comentava la situació de barraquisme i els acords duts a terme.

Trobem punts destacables en aquesta roda de premsa com que ja es tenia una estimació prèvia de les barraques de l'àrea, aproximadament 400 al marge dret del riu i 100 a l'esquerra, i havien detectat a 40 residents dels quals 15 menors. També no es tenia la forma en què s'aplicaria la diagnosi, Violant Cervera planteja idees com un conveni, una aportació a l'ajuntament o un concurs públic. Es confirma que els assentaments de barraques continuen creixent, també que els costos de transformació de l'àrea superen les capacitats de l'Ajuntament de Montcada i Reixac.

Segons Laura Campos el divendres 7 d'abril es va reunir amb un dels propietaris del sòl del Pla del Besòs, aquest es va mostrar conscient de la situació. En aquell moment no es té clar la quantitat de propietaris ni es tenen detalls d'aquests.

El portal "Les altres Veus" ens mostra, mitjançant l'aplicació "Twitter" el 24 de desembre de 2022 un petit incendi que va passar desapercebut pels mitjans i del qual es desconeixen les conseqüències⁴⁴.

Notes de premsa de la Generalitat de Catalunya

Podem trobar informació important a les notes de premsa atorgades per la Generalitat de Catalunya des del seu propi portal. El 17 de gener de 2022, Toni Morral, anterior delegat del Govern a Barcelona, crea una taula interdepartamental i entre institucions per abordar el problema dels assentaments. Aquesta taula està composta per la Generalitat de Catalunya, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el Consorci del Besòs.

Gràcies a les notes de premsa publicades el 29 de març⁴⁵ i 12 d'abril de 2022⁴⁶, podem observar com l'anterior delegat de Govern, Toni Morral, va tenir un gran pes en la presa de decisions i va ser qui va impulsar al desenvolupament de tot el projecte d'erradicació de les barraques a Montcada i Reixac.

El 23 de maig es crea la Comissió Tècnica que s'encarregarà del projecte, aquesta comença a recopilar antecedents i estudis realitzats per altres entitats i institucions⁴⁷.

Quatre mesos més tard, segons una altra nota de premsa de la Generalitat de Catalunya, Toni Morral informa als responsables dels Serveis Territorials dels diferents departaments de la Generalitat que els treballs sobre el terreny per a la diagnosi s'iniciaran durant el mes d'octubre⁴⁸.

Una nota de premsa publicada el 19 de juliol de 2022 indica com l'Ajuntament de Montcada i Reixac, a través de la fundació Hàbitat3, va fer en els mesos anteriors un primer estudi parcial de la problemàtica⁴⁹.

Nota: Per consultar el llistat de les notes de premsa, notícies a la premsa i audiovisuals referents al apartat, visualitzi l'Annex 4:Consulta de les notes de premsa en línea.

4.1.2 Documents de planificació, informes, propostes i documentació tècnica

Pla d'Actuació Municipal de Montcada i Reixac

El Pla d'Actuació Municipal (PAM) 2019 - 2023 es un document estratègic que marca les prioritats del govern per a aquest mandat, atorga una guia o full de ruta cap a les millores municipals i de qualitat de vida de la ciutat, el document indica que se centra en “*solucions de les principals problemàtiques del municipi*”.

El pla menciona al Pla del Besòs en l'eix 4: Entorn natural i transició ecològica, en l'apartat 4.3, al subapartat 4.3.6 “*Inici de la recuperació de les dues rieres del Pla del Besòs, tot implicant altres administracions supramunicipals (Consorti del Besòs i Àrea Metropolitana de Barcelona)*”.

El 6 d'abril de 2023 es van presentar els resultats del Pla mitjançant una conferència al ajuntament de Montcada i Reixac. Referent al apartat 4.3.6, es menciona per part de l'Alcalde de Montcada i Reixac la creació de la Comissió Tècnica per a la Gestió del Barraquisme a la Llera del riu Besòs (CBB). Explica com l'objectiu principal es donar una sortida digna als habitants del les barraques, i després recuperar el medi natural del terreny i de les lleres.

Pla General Metropolità 1976

El Pla General Metropolità del 1976 es un pla d'ordenació urbanística que va establir una sèrie de directrius i normatives en matèria d'ús del sòl. Va tenir com a objectiu principal regular el creixement urbà, establir les directrius per al desenvolupament d'infraestructures i equipaments i preservar els espais naturals i culturals de la regió.

El Pla General Metropolità de 1976 classifica el terreny com a sòl no urbanitzable i ens presenta en la localitat reserves de vial com podem observar en el Mapa 7.

Mapa 7. Sistema viari: eixos estructurants, al Pla del besos Segons PGM 1976. Font: Elaboració pròpia amb les dades del Sistema d'Informació Territorial Municipal.

Proposta estratègica, La Plana del Besòs

Proposta plantejada per l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el Consorci del Besòs l'any 2016. Aquesta proposta tenia com a objectiu principal la regeneració i la transformació de la zona coneguda com la Plana del Besòs. Referent al Pla del Besòs, es proposa crear un parc en una àrea clau entre l'espai fluvial i la Serralada de la Marina.

El parc regeneraria la zona ocupada actualment de forma irregular, destacant el torrent i l'estany existent. Hi hauria senders per explorar diferents ambients amb vegetació de ribera. També s'hi instal·laria un Centre d'Interpretació per divulgar el patrimoni natural i abordar les problemàtiques del territori (Figura 1). El parc i el centre tindrien una ubicació privilegiada amb vistes úniques de la serralada litoral, les valls del sistema fluvial i la plana Vallesana. L'objectiu final era construir un espai d'oci centrat en l'ornitologia i la natura (Figura 11).

Aquest pla reconeix el *valor natural* i ornitològic de la zona, però no ha sigut portat a la pràctica i no es va avançar més enllà de la proposta inicial. El pla també ressalta l'elevat hidrodinamisme de la zona.

Figura 11. Pla del Besòs transformat en un espai natural. Font: *Proposta estratègica, La Plana del Besòs*. Ajuntament de Montcada i Reixac.

Acord de Govern

L'Acord de Govern (Annex 5), impulsat per l'anterior delegat del Govern a Barcelona Toni Morral, acorda que serà la Delegació de Govern a Barcelona l'encarregada de coordinar una diagnosi inicial de la situació de barraquisme a la llera del riu Besòs mitjançant un procés participatiu obert. L'objectiu de la diagnosi és dissenyar plans d'acció concrets per actuar en les respectives àrees, on suposadament *“es concentra població vulnerable en habitatges inadequats”*. L'acord i les subseqüents accions es troben centrades en benefici de les residents.

Informe Actuació sobre el Barraquisme a Montcada i Reixac

El present document es tracta d'un informe realitzat i atorgat per Rubén Corral, tècnic superior de la Generalitat de Catalunya, el qual planteja tots els passos i accions donats per la Delegació Territorial del Govern a Barcelona des del 10 de

gener de 2022. També realitza un petit estat de la qüestió amb la informació recopilada previa a l'entrega de les diagnòstics.

A data de realització de l'informe, el 31 de desembre de 2022, algunes de les situacions que s'han trobat al Pla del Besòs son: *activitats econòmiques il·legals com desmantellament de cotxes o drogues, menors vivint en situacions que no compleixen els mínims vitals, malalties cròniques sense tractar, contaminació de l'espai per l'ús de materials contaminants i alguns vessaments, i ús d'animals domèstics i salvatges sense control sanitari.*

L'informe esmenta les conclusions d'un primer estudi realitzat el 7 de febrer de 2022, segons aquestes al Pla del Besòs hi vivien entre 55 i 70 persones, 25 menors d'edat. D'aquestes persones 11 es classifiquen com en situació administrativa irregular i 8 declaren tenir alguna discapacitat encara que només 4 d'aquestes és reconeguda. L'estudi plasma com aquestes 11 persones reben ingressos extrets d'economia submergida.

La primera intervenció de la delegació en l'assumpte és el 10 de gener de 2022 amb el descobriment dels dos cossos de la parella morta la nit anterior, on es tenen diverses trucades entre l'Alcalde de Montcada i Reixac i el delegat de govern. En aquestes trucades Laura Campos explica la situació i sol·licita ajuda a la Generalitat de Catalunya. El 17 de gener es convoca la primera reunió entre la Delegació i l'Alcalde de Montcada i Reixac. El 3 de març la delegació de govern constata la necessitat de treballar a banda del projecte del sensellarisme. El 29 de març la Generalitat de Catalunya aprova l'Acord de Govern (Annex 5) com a resposta a la situació de Montcada i Reixac.

L'11 d'abril es realitza una reunió entre la delegació del govern, la Consellera de Drets Socials, el Consorci del Besòs, policia local i l'Alcalde de Montcada i Reixac juntament amb els seus regidors. Es decideix crear la Comissió Tècnica per a la Gestió del Barraquisme a la Llera del riu Besòs (CBB). La seva constitució és el dia 23 de maig, gestionada per la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat a Barcelona i composta pels agents visibles a la Figura 12.

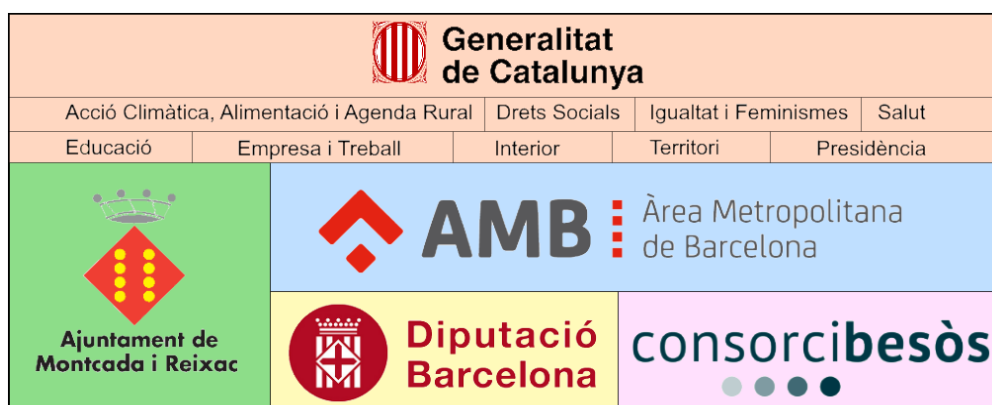

Figura 12. Agents implicats a la Comissió Tècnica per a la Gestió del Barraquisme a la Llera del riu Besòs (CBB). Font: Elaboració pròpia.

La Generalitat realitza una subvenció d'aproximadament 100.000€ al Consorci el Besòs per la contractació dels serveis per realitzar un informe jurídic, un informe mediambiental (11.240€), una anàlisi de riscos i un estudi de seguretat ciutadana (14.640€). El 19 de juliol s'aprova la realització dels informes. L'1 de setembre l'empresa guanyadora de la licitació, Solucions Geogràfiques, inicia l'estudi social. Al llarg d'octubre es tanquen els contractes de la resta d'informes,

Segons el document, posteriorment a haver encarat la primera part de l'Acord de Govern, l'Ajuntament de Montcada i Reixac informa com L'Administrador d'Infraestructures Ferroviàries (ADIF) ha d'executar obres que afecten les barraques del Pla d'en Coll, al marge esquerre del riu. El 27 d'octubre s'organitza una reunió on es decideix accelerar l'informe d'aquesta àrea en particular.

L'informe finalment reafirma la vulnerabilitat de la zona i la importància d'un projecte d'aquestes característiques com a model de tractament de situacions de barraquisme. També defineix específicament l'àrea on s'implementarà el projecte d'eliminació de les barraques de la llera del Besòs (Mapa 8).

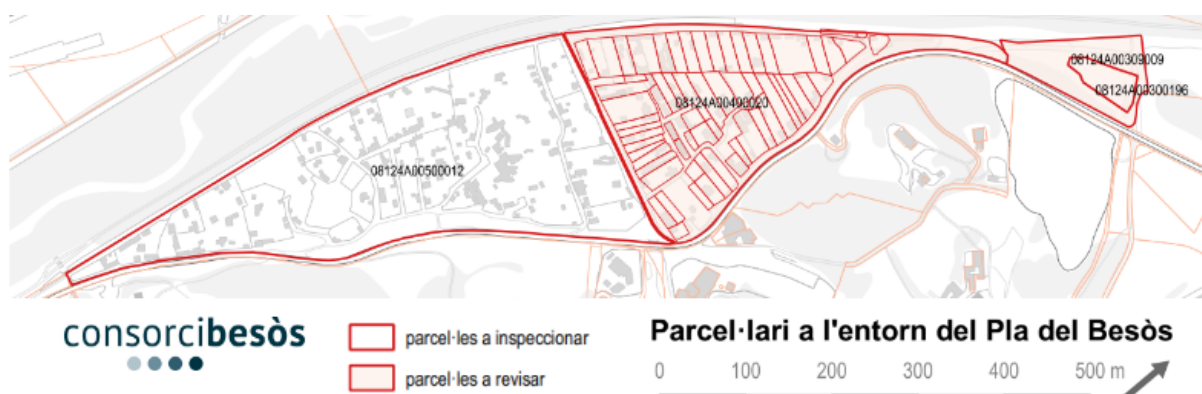
Mapa 8. Àrea d'actuació. Font: Elaboració pròpia amb l'ortofoto de AMB i les dades de l' Informe Actuació sobre el Barraquisme a Montcada i Reixac

Contractació de serveis

Mitjançant el Portal de Contractació Electrònica⁵⁰ podem accedir als documents relacionats a la contractació de serveis, realitzada pel Consorci del Besòs i finançada per la Generalitat de Catalunya, per la realització de l'inventari qualitatiu i quantitatiu de la situació residencial a la zona del Pla del Besòs i del Pla d'en Coll al municipi de Montcada i Reixac. El període de sol·licituds va ser del 6 al 22 de juliol.

Aquí podem observar com el procediment va ser obert amb un valor estimat de 80.890,78 euros (97.877,84 € amb IVA). El motiu de la contractació de serveis és a causa de la falta de mitjans tècnics i personals del Consorci del Besòs per assumir la realització de les diagnosi.

Aquests documents ens permeten veure que la persona responsable del projecte és la Gestora de Projectes d'àmbit social del Consorci del Besòs, la senyora Marta Giral Maldonado. També com, referent al Pla del Besòs, es divideix en parcel·les a inspeccionar (al sud de l'àrea) i parcel·les a revisar (nord de l'àrea)⁵¹ com és visible al Mapa 9. Els documents també aclareixen com les parcel·les situades al nord van ser inventariades el juny de 2021, però caldrà actualitzar la informació.

Mapa 9. Parcel·lari a l'entorn del Pla del Besòs. Font: Plànol cadastral treball

Es busca realitzar un treball de camp 'porta a porta' per recollir informació de les estructures, les activitats i les persones que ocupen i/o viuen en l'espai. També una anàlisi de les dades i per últim un informe final amb cartografies incloses.

Els criteris per escollir l'empresa que realitzarà la diagnosi són: planificació temporal, eines metodològiques, preu ofert, experiència professional, ampliació del termini de garantia i justificació de criteris d'adjudicació. Mitjançant un sistema de puntuació per a cadascuna i la suma d'aquestes es valoraran les opcions.

50. Portal de Contractació Electrònica. (s. a.). Bcn.cat.

<https://licitacions.bcn.cat/licitacion/licitaciones/detalle?id=3238130> [Consulta: 23/3/2023]

51. Visualitzi l'Anàlisi de la Cartografia Evolutiva (Pàgina 39) per obtenir més context sobre aquesta manera concreta de separació de l'àrea.

Notes relatives a les actuacions dutes a terme per la comissió tècnica per la gestió del barraquisme a la llera del riu besòs

El present document a analitzar (Annex 6), datat el 31 de gener de 2023, va ser atorgat pel director de Serveis Generals del Consorci del Besòs Jordi Canela a l'estudiant Arnau Guerrero el dia 9 de febrer durant la seva visita al Consorci del Besòs.

El document se centra en les característiques del projecte d'eliminació de barraques i específicament dona detalls sobre els cinc estudis realitzats sobre la fase de diagnosi i els avanços d'aquests a data 31 de gener. Les dades plasmades són referents al total d'àrea d'actuació del projecte, Pla del Besòs i Pla d'en Coll.

Referent a l'informe jurídic, comenta com s'ha analitzat la situació urbanística dels espais i confirma la voluntat d'adquirir els sòls per part de l'administració.

L'informe mediambiental conclou destacant d'interès natural de l'àrea, on trobem 1.500 metres quadrats de zona humida, es tracta d'un nucli de biodiversitat amb connectivitat ecològica, també trobem un cert valor paisatgístic i d'aprovisionament d'aliments. Així mateix, es presenta la situació dels impactes antròpics donats dels assentaments de barraques.

L'anàlisi de riscos planteja l'àrea com situada al flux preferent, amb risc d'incendi forestal i dificultat d'accés dels mitjans d'ajuda. També comenta la fragilitat de les construccions a aquests riscos així com a les ventades.

L'estudi de seguretat ciutadana informa de 91 delictes entre 2017 i 2022, s'han executat 207 actuacions policials, confirma també accions com festes i robatoris, així com la presència de negocis de desbastament de vehicles.

Aquests 4 informes ja van ser presentats amb data del 31 de maig de 2023, l'últim informe (l'informe social o inventari de la situació residencial) encara no havia sigut presentat. Algunes conclusions inicials de l'informe poden ser observades a la figura 13.

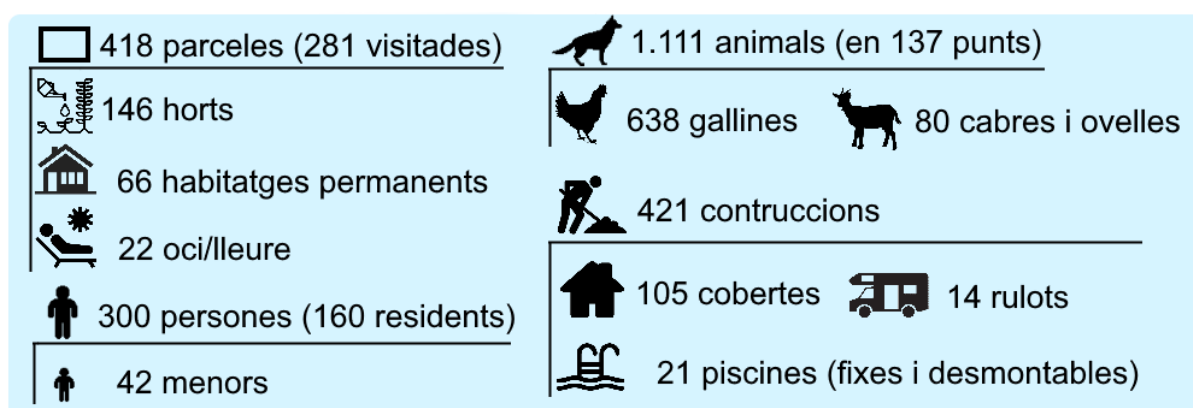

Figura 13. Resultats inventari de la situació residencial. Font: Elaboració pròpia.

L'informe El document finalitza plantejant una proposta de disseny del pla d'actuació on es creen tres subcomissions a la Comissió Tècnica (CBB): una subcomissió social, encarregada del treball amb les persones residents; una subcomissió centrada en el territori i el tema jurídic, la qual plantejarà el futur de l'àrea; i l'última centrada en els riscos i seguretat, la qual analitzarà el grau de neteja i actuació policial i mediambiental requerida.

4.1.3 Anàlisi dels riscos d'inundació

En la documentació analitzada es dona molta rellevància a la presència de riscos naturals que impossibiliten l'habitabilitat del Pla del Besòs. Amb l'objectiu de presentar aquests riscos de forma clara i tenir-los en compte pel planejament a futur de l'àrea, s'ha elaborat una anàlisi dels possibles perills que conté l'àrea.

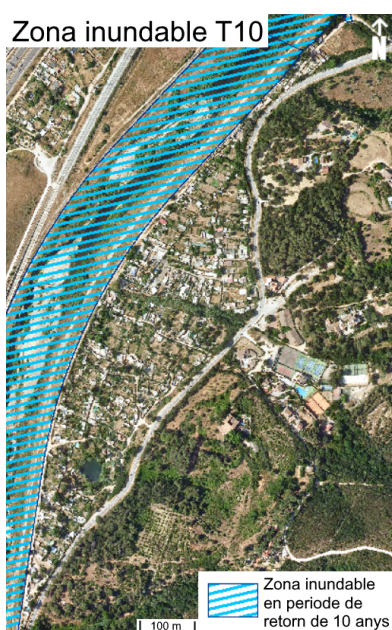

Un dels conceptes més repetits en la documentació i en general en el transcurs del treball, referent tant al possible planejament futur de l'àrea com a un dels motius de més pes per traslladar els habitants del Pla del Besòs, es el gran percentatge de superfície d'aquest que es troba en zona de flux preferent segons l'Agència Catalana d'Aigua, com es visible al Mapa 10.

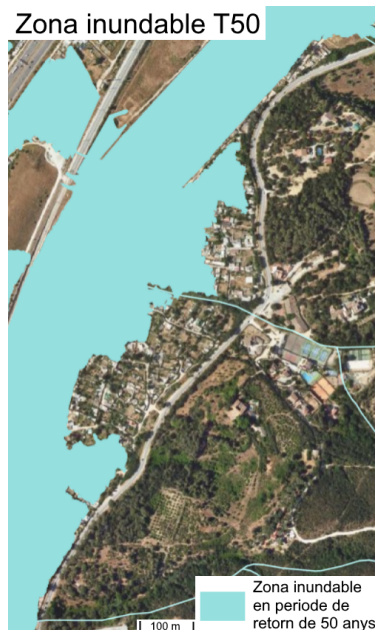
Aquesta és una zona amb freqüents períodes de recurrència. Ocupa tota la part oest del Pla del Besòs i afecta a més de 70 edificacions registrades. És important destacar el gran efecte de la part nord del Pla del Besòs, on es concentren gran quantitat d'habitatges d'ús permanent (Visualitzi Cartografia Evolutiva, pàgina 39, per més context).

Encara Així, les àrees que ocuparia una inundació en T100 (Mapa 12) i T 500 (Mapa 13), recullen la plenitud del Pla del Besòs. Destacar com en un període de retorn de només 10 anys, el riu es manté contingut (Mapa 11).

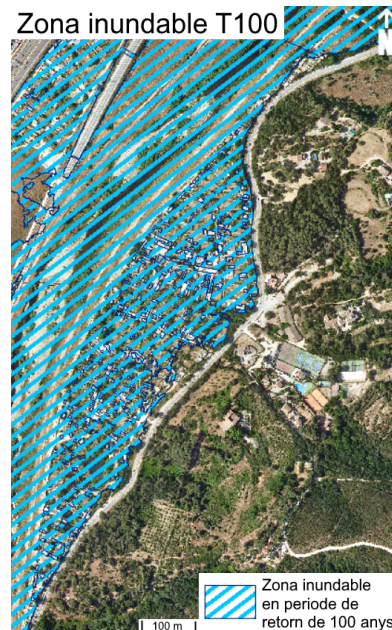
Mapa 10. Zona de Flux preferent. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ACA.

Mapa 11. Inundabilitat T10.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ACA.

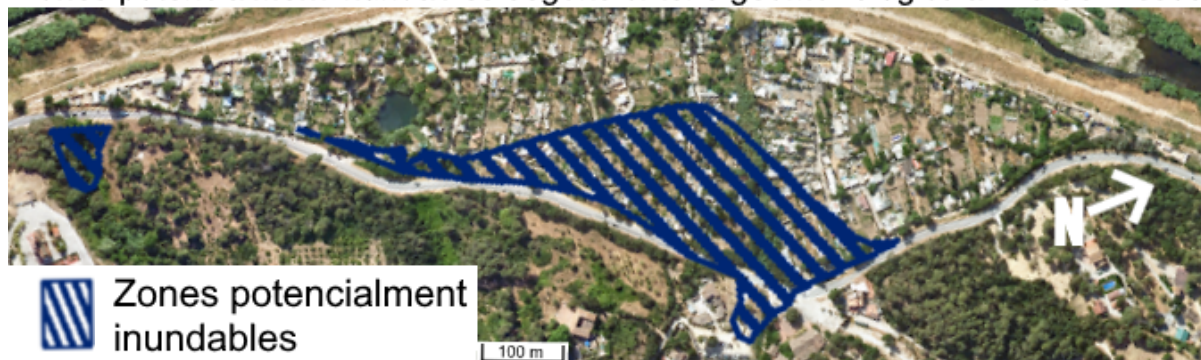
Mapa 12. Inundabilitat T50.
Font: Visor: Aigua en temps real. ACA, Gencat.

Mapa 13. Inundabilitat T100.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ACA.

També podem observar al Mapa 14 com es existeix una zona a l'est del Pla del Besòs amb característiques geomorfològiques que la transformen en una zona potencialment inundable, aquesta situació es apreciable gràcies al Mapa de protecció civil de Catalunya.

Zones potencialment inundables segons criteris geomorfològics al Pla del Besòs

Mapa 14. Zona potencialment inundable al Pla del Besòs. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Mapa de protecció civil de Catalunya.

4.1.4 Anàlisi de l'evolució històrica

En aquest apartat s'analitza l'evolució que a rebut el Pla del Besòs des de la dècada de 1940, on trobem el primer registre d'ortofoto. Es presenta la transformació del àrea en la seva part més ampla, excloent la zona més nord a causa de la poca evolució anterior a 2019 on s'observen les primeres barraques, aquestes s'expandeixen per l'àrea fins l'actualitat (Annex 7).

A continuació es presenta l'evolució del Pla del Besòs, Mapa 15:

Mapa 15. Evolució històrica del Pla del Besòs. Font: Recull d'ortofotos d'AMB i ICGC.

Podem observar com antigament aquesta era una zona exclusiva per a camps de conreu (1945, 1956), ja existia el camí que defineix l'àrea, que més endavant es va transformar en la carretera de Sant Adrià a la Roca, també les zones humides que travessa l'àrea.

És important destacar com en 1965 el futur Pla del Besòs forma part del curs fluvial del riu, quedant inundat en la seva majoria. Sent aquest un possible origen de la llacuna, que ja és visible en ortofoto següent (1974), on a causa del curs fluvial les zones inundades estan plenes de vegetació, només es mantenen els camps de conreu de les zones no afectades.

En 1981 observem com la zona nord ha sigut organitzada en una gran àrea de camps de conreu i horts, podem observar al marge esquerre les primeres barraques de pagesos. Quatre anys després, el 1986, la part sud s'està organitzant en petites parcel·les d'hortos, però encara podem veure grans zones buides.

En 1992 observem ja gran quantitat de construccions enfocades als horts en tot el Pla del Besòs, veiem molts cotxes, ja que aquest son el principal mètode d'accés, la zona encara és oberta amb algun descampat i vegetació arbòria al sud.

Amb l'entrada del nou mil·lenni podem veure com la vegetació s'ha expandit. També com la zona nord finalment s'ha parcel·lat, trobem molta més quantitat de construccions i, a l'esquerra de la part nord, el que seria la primera àrea de desmantellament de cotxes.

Sis anys més tard, en 2006, observem encara més construccions de cobertes, així com les primeres construccions de piscines. Gràcies a una anàlisi utilitzant l'ombra podem deduir que s'han construït barreres de separació de parcel·les així com separació amb l'exterior.

En 2011 trobem un gran canvi en la zona nord, gran quantitat de parcel·les han perdut els horts i s'han transformat en construccions cobertes, hi ha també un gran augment en desmantellament de cotxes i es poden veure diversos nuclis de deixalles.

En 2014 podem veure com aquesta situació s'ha traslladat també a algunes àrees centrals del pla del Besòs, les construccions de barraques a la part nord continuen augmentant, expandint-se per la perifèria. En 2021 la situació es manté, però augmenten les construccions de barraques substituint a antics horts en tota la zona, especialment al nord i al sud.

Si bé actualment podem observar construccions de barraques a tot el territori, és destacable l'acumulació i quantitat d'aquestes en la part nord, mentre que a la resta del territori observem parcel·les amb construccions, però que encara contenen horts, existeix una gran acumulació de barraques aglutinades sobretot, justament a la part nord de les zones humides.

4.2 Anàlisi de les entrevistes

4.2.1 Laura Campos (Annex 8)

L'entrevista realitzada a Laura Campos, alcaldessa de Montcada i Reixac, va aportar informació respecte a l'àrea del Pla del Besòs així com del projecte d'eliminació de les barraques. També va proporcionar una visió política del seu govern respecte a la situació de barraquisme del Pla del Besòs.

Segons Laura Campos la situació de Barraquisme era present i es coneixia des de fa molts anys, la creixuda va ser constant sense que les administracions prestessin atenció, amb un augment considerable a partir de la crisi de 2008 (Pregunta 1). Declara que des de l'ajuntament s'havien fet intents en els darrers anys per buscar ajuda de les administracions. A partir de la mort d'una parella al Pla del Besòs el 9 de gener de 2022, i subseqüent crit d'ajuda de l'ajuntament, és quan les administracions van parar atenció i es van organitzar per primera vegada (P. 2).

Respecte al reallotjament de les persones es busca realitzar un tractament individual per a cada cas (P. 4). El futur de l'àrea una vegada despoblat, és enfocat amb una perspectiva natural, intentant apropiarse a la *Proposta estratègica, La Plana del Besòs, presentada en 2016*, és conscient de la situació respecte al curs fluvial i la projecció a futur està pendent de les possibilitats atorgades per l'ACA (P. 9), Laura Campos classifica la zona com d'interès natural, però recuperar-la de la contaminació dels sòls i els residus serà una tasca llarga (P. 6).

Presentada la situació del PGM de 1976 que transforma la zona en una reserva vial, Laura Campos assegura que aquestes vies no seran construïdes i no responen a les necessitats actuals (P. 8)

Altra informació destacable que aporta l'entrevista és com els diners pel projecte seran aportats per totes les administracions (P. 5), es coneixen activitats il·legals a l'àrea (P. 15), i també com, per evitar que es continuï expandint l'assentament, l'ajuntament ha col·locat barreres New Jersey (P. 3).

En l'entrevista també es parla de la situació concreta del Pla d'en Coll, assentament de barraques al marge esquerre del riu. En aquest assentament ADIF tenia obres programades pel dia 13 de febrer (P. 11), s'ha aconseguit que ADIF comenci les obres per altres zones, la prioritat s'ha enfocat ara en aquesta zona on s'ha aconseguit marge fins al 10 de març (P. 10), s'està tractant com a prova pilot per després aplicar el procés al Pla del Besòs (P. 12).

Les situacions de barraquisme, des de la visió de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, es classifiquen com "la mostra de la pobresa més extrema". Laura Campos declara que *"en ple segle XXI no ens podem permetre tenir una favela en mig de l'àrea metropolitana amb gent que no té les condicions mínimes per poder viure dignament"* (P. 13).

4.2.2 Jordi Canela (Annex 9)

L'entrevista amb Jordi Canela, director de Serveis Generals del Consorci del Besòs, va proporcionar informació de gran valor respecte al projecte d'eliminació de barraques a la llera del riu Besòs, i del tractament de les àrees de barraques.

Segons Jordi Canela "des de fa uns quants anys" es planteja que cal intervenir a l'àrea (Pregunta 3). Es van realitzar estudis previs a la mort de dues persones al Pla del Besòs que mostraven un nombre considerable de residents (P. 2). Va ser en 2022 amb la mort de dues persones que *"es detecta per primera vegada l'abast de l'afectació a persones que es veuen obligades a viure en un espai així"* (P. 4).

A partir d'aquest moment es va crear una comissió tècnica per treballar una diagnosi de l'àrea, en la qual participen la Generalitat De Catalunya, l'Àrea Metropolitana, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el Consorci del Besòs. Aquesta comissió és liderada per la delegació del Govern de Barcelona. A partir d'aquí es fan cinc treballs: un inventari de la situació residencial, un informe jurídic sobre els aspectes relatius a la restitució de la legalitat en aquest espai, un informe mediambiental, una anàlisi de riscos i una seu de seguretat ciutadana. Al final del mes de febrer es tanca la fase de diagnosi* i es comença la fase de proposta del pla d'actuació (P. 5).

En aquesta segona fase es creen tres subcomissions. La subcomissió social treballar el tema dels trasllats juntament amb l'ajuntament, es buscaran solucions específiques a cada cas. La subcomissió de Territori Jurídic que plantejarà el futur de la zona així com si es requerirà una modificació del planejament. Finalment, la subcomissió de riscos i seguretat que s'encarrega d'identificar les necessitats policials per executar el projecte, així com les accions per la recuperació mediambiental (P.6)**. Les subcomissions actuaran de forma paral·lela (P. 7), no es té clara quina serà la perspectiva temporal del projecte (P. 8). Un projecte d'aquesta amplitud és una novetat per totes les administracions implicades (P. 10)

Respecte als residents, segons Jordi Canela, hi ha hagut una certa reticència al envair el territori, però a poc a poc i explicant les intencions del Consorci del Besòs, els habitants s'han anat obrint i actualment es classifica la reacció dels residents del Pla del Besòs al projecte com *"positiva"* (P. 14).

*Nota 1. En una trucada amb Jordi Canela el 16 de març, es presenta com l'anàlisi social o inventari de la situació residencial, programat per entregar-se el dia 28 de febrer de 2023, encara no s'havia tancat.

**Nota 2. Per visualitzar esquemàticament els processos del projecte pot observar l'Annex 10: Gesió del Barraquisme a la llera de riu Besòs.

4.2.3 Joan Borràs i Alborch amb participació: Rubén Corral (Annex 11)

En aquesta entrevista al delegat territorial del Govern de la Generalitat a Barcelona Joan Borràs, amb la participació del tècnic superior de la Generalitat de Catalunya Rubén Corral; es presenten les visions de l'entitat encarregada de coordinar tot el projecte, s'aporta informació de les característiques residencials de la zona d'estudi així com es tracten temes polítics de gestió de les accions.

Aquesta entrevista declara la mort de les dues persones al Pla del Besòs, i el subseqüent crit d'auxili de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, com a punt d'inici del contacte de les administracions per tractar el problema. La delegació de govern és qui respon a demanda d'ajuda, contactant amb totes les administracions implicades (P. 3). Encara que es classifica la situació del barraquisme actual com fruit de crisis financeres, específicament a la crisi immobiliària de 2007-2008 (P. 11).

Una vegada contactades les administracions es va crear l'acord de govern (Annex 5) per tal de realitzar unes diagnosis de la zona (P. 3). Els diners per la creació de diagnosis van ser aportats pel departament de drets socials de la generalitat (P. 5).

Segons Joan Borràs no s'havia demanat implicació per actuar en la situació de Barraquisme amb anterioritat. Rubén Corral especifica que s'havien realitzat de política urbanística en zones concretes, aquests expedients no van tenir gran rellevància a causa de la grandària de la zona (P. 6).

L'idea a futur de transformació de l'àrea és que aquesta recuperi la seva "funció de tema fluvial més el connector mediambiental". Les propostes estan limitades per la normativa ACA davant dels riscos d'inundació i la situació de flux preferent, aquesta hauria d'estar enfocada als horts i ser un espai natural no urbanitzable (P. 4), l'ACA classifica l'àrea com espai fluvial reservat pels moviments del riu (P. 10).

Respecte al trasllat dels residents aquest serà detallat i buscarà real·lotjar a les persones en els seus municipis de residència inicial (P. 7). Joan Borràs declara com existeixen persones en el territori que no volen marxar en haver-se acostumat al seu mode de vida al Pla del Besòs (P. 8).

Pel que fa a la situació de barraquisme al marge esquerre del riu, al Pla d'en Coll, el divendres 24 de març es van fer contacte amb ADIF per buscar la seva implicació al projecte* (P. 12).

La visió de Joan Borràs respecte a les àrees de barraques és que aquestes són zones on resideix gent amb necessitats i és responsabilitat de les administracions atorgar solucions (P. 2).

*Nota. En una trucada amb Jordi Canela el 16 de març, s'aclareix que les negociacions amb ADIF per buscar la seva col·laboració amb el projecte no van ser fructífers.

4.3 Anàlisi del treball de camp

4.3.1 Pla del Besòs

La visita al Pla del Besòs va ser realitzada el dissabte 11 de febrer i es va enfocar en la visualització de la zona sud del Pla del Besòs així com la seva perifèria, es van treure diverses fotografies per tal de constatar certes situacions de l'àrea. Són diverses les fotografies on es pot veure la presència de deixalles, llançades fora del Pla del Besòs, al marge del riu o al costat de la carretera (Figura 14).

Figura 14. Deixalles a la vora de la carretera i el riu al Pla del Besòs. Font pròpia

Figura 15. Gat. Font pròpia

Figura 16. Camioneta abandonada. Font pròpia

Altra informació que es va poder constatar en la visita va ser la presència d'animals (Figura 15) així com també de vehicles abandonats (Figura 16).

Es van poder realitzar imatges que ens mostres la situació d'habitatge al Pla del Besòs i dels usos de les parcel·les. Veiem com existeix una estructura d'identificació parcel·laria utilitzant números (Figura 17). Es van observar construccions molt consolidades (Figura 18) i altres construïdes amb materials més febles (Figura 19).

Figura 17. Numeració de parcel·les. Font pròpia

Figura 18. Entrada a un parcela de formigó amb reixa de metall. Font pròpia

Figura 19. Construcció de xapa. Font pròpia

Es poden veure situacions que donen a intuir usos d'esbarjo, com la presència d'una taula i cadires plegables per a mínim 4 persones (Figura 20). Destacar el fet de trobar-se amb una xemeneia de la qual sortia fum, confirmant l'ús de foc a l'àrea (Figura 21).

Figura 20. Parcela d'esbarjo. Font pròpia.

Figura 21. Xemeneia amb fum. Font pròpia.

Durant el trajecte es van poder fotografiar escrits pintats amb esprai de pintura que reclamaven la propietat de les parcel·les com privada, així com advertir de la presència de gossos (Figura 22.)

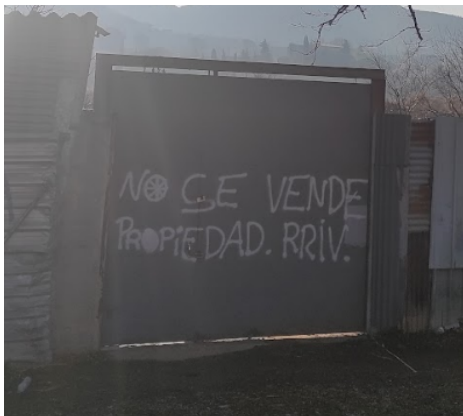

Figura 22. Pintades de propietat privada i de presència de gossos. Font pròpia

Respecte a la situació d'inundabilitat, es va poder mesurar amb un GPS com oscil·lava entre els tres metres i tres metres i mig el grau de desnivell respecte al nivell de l'aigua aquell dia (Figura 23). La distància del riu és d'aproximadament 50 metres en els punts de més proximitat i 100 en els més llunyans.

Figura 23. Altura del Pla del Besòs respecte al nivell del riu. Font pròpia.

Finalment pel que respecte a la mobilitat, els camins dintre del Pla del Besòs són de terra i amb les pluges queden enfangats (Figura 24). L'accessibilitat a peu des de la part sud, la més propera a una connexió amb la ciutat, s'ha de fer al costat de la carretera, amb un marge d'aproximadament 60 centímetres en els trams més estrets (Figura 25). És evident que majoritàriament s'accedeix a l'àrea utilitzant cotxes, ho podem constatar per la gran quantitat de cotxes aparcats a les entrades de les parcel·les i a la perifèria que ens podem trobar (Figura 26).

Figura 24. Carrer amb fang. Font pròpia.

Figura 25. Accés a peu. Font Pròpia

Figura 26. Vehicles aparcats fora i dintre de les parcel·les. Font pròpia

Per observar més detall en les situacion aportades visualitzi l'annex 12: Recull fotogràfic.

4.3.2 Situació concreta Pla d'en Coll

El projecte d'eliminació de les barraques de la Comissió Tècnica per a la Gestió del Barraquisme a la Llera del riu Besòs afecta també a les construccions de barraques del marge esquerre del riu, el Pla d'en Coll (Mapa 8). En la visita del 5 de març de 2023 es va poder tractar amb persones que ocupen la zona visible al mapa 16.

Mapa 15. Parcel·les dels assistents. Font: Elaboració pròpia amb l'ortofoto de l'ICGC.

En aquesta reunió es va manifestar la voluntat de continuar les activitats que estaven realitzant els assistents a l'àrea, es va presentar el sentiment de com l'ajuntament els volia expulsar, i es van plantejar dues idees per mantenir-se, o bé realitzar un pacte amb el propietari del terreny, o agrupar-se com associació per tindre, des de la seva visió, un mètode de defensa del territori

Els assistents es van organitzar per tal de tractar la situació amb coordinació debatent temes com l'aportació de diners per part de la comunitat. Es va tractar el tema de la neteja del l'àrea i es va manifestar una voluntat de crear un espai natural on realitzar les seves activitats.

També, gràcies als seus testimonis es va constatar la presència d'una suposada discoteca que suposadament atorga serveis de prostitució, situada a la part sud del Pla d'en Coll. Els ocupants de les parcel·les que van assistir a la reunió es van desvincular de qualsevol activitat delictiva i es van posar en contra de la presència d'aquestes.

Els assistents a la reunió no van manifestar problemes econòmics o una situació de pobresa, més aviat el contrari. Alguns clamaven només utilitzar els horts pel seu benefici personal. Les persones assistents buscaven crear una comunitat rural.

4.4 Anàlisi personal de la situació actual

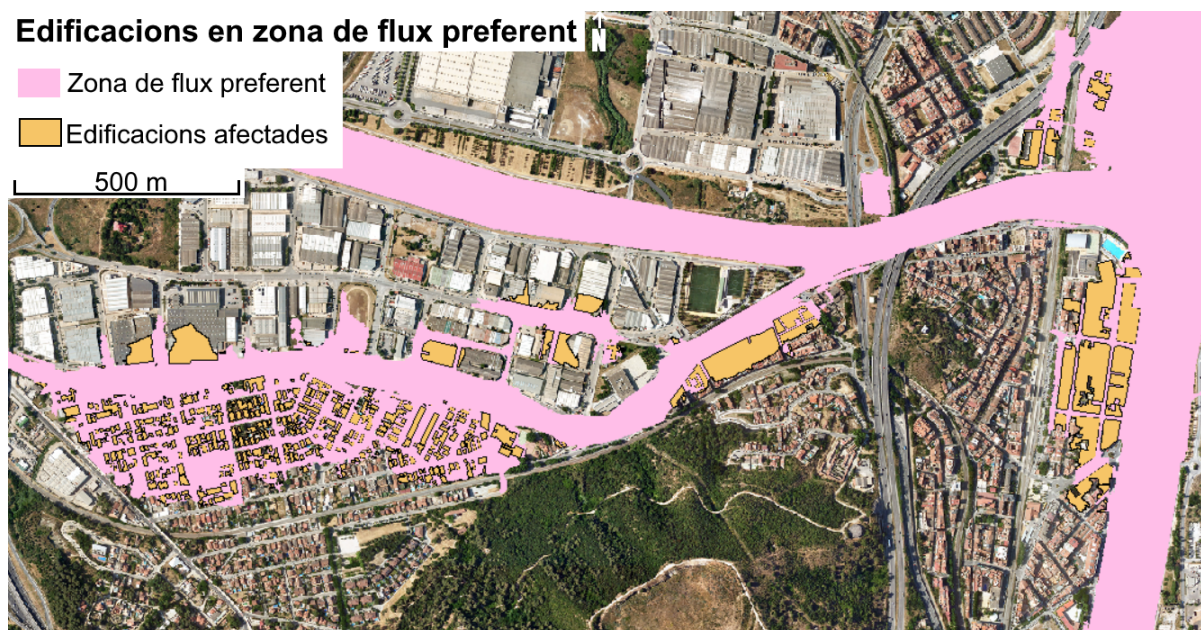
En l'actualitat ens trobem amb un pla d'enderrocament de barraques amb objectius idíl·lics de trobar solucions per a tots els residents o ocupants de parcel·les a la llera del riu Besòs. La idea des de l'inici planteja diferents dubtes de si el pla assolirà els passos descrits. Actualment, no existeix cap visió que plantegi un temps d'execució concret, és evident que es requerirà molt temps, parlem d'anys, per dur-ho a terme. Aquesta situació temporal planteja el fet de com evolucionaran els espais al llarg del temps.

Si és cert que les persones residents d'aquestes àrees han arribat per situacions de pobresa i manca d'oportunitats, és evident que existeix un problema social que condueix a persones a viure en aquestes situacions. Erradicar espais de barraquisme com aquests només desplaçarà un fenomen constant que no s'aturarà fins a aplicar mesures a les situacions que porten a persones a aquests espais, no aplicant mesures als espais en si. Algunes de les administracions contactades tenen en compte la possibilitat del trasllat del problema i busquen actuar el més ràpid i organitzat possible per evitar-ho.

En el cas d'aquest projecte existeix la idea de l'acció de traslladar a cada cas a una destinació agradable, no obstant estan reconeguts els casos de persones, siguin habitants o ocupants, que no volen abandonar l'espai. Segons les administracions contactades en el present treball, el principal motiu de la necessitat de trasllat de les persones són els riscos d'inundabilitat, tractant-se d'una zona de flux preferent on es reclama que no es pot urbanitzar.

No obstant trobem a la mateixa Montcada i Reixac altres punts urbanitzats dintre del flux preferent del riu Besòs (Mapa 16). Important destacar com la zona d'ocupació de la majoria dels residents a la reunió realitzada el 5 de març (Mapa 15), no es troba en l'àrea de flux preferent (Mapa 17).

Edificacions en zona de flux preferent

Mapa 16. Edificacions dintre de la zona de flux preferent a Montcada i Reixac. Font: Elaboració pròpia amb les dades de l'ACA.

Mapa 17. Zona no afectada pel flux preferent al Pla d'en Coll. Font: Elaboració pròpia amb les dades de l'ACA.

Encara així es pot augmentar el fet de la poca accessibilitat a espais com el Pla del Besòs en comparació a les localitzacions enmig de la ciutat en cas d'inundació. També s'han de tenir altres riscos en compte com els incendis. Les organitzacions han de deixar clars els motius pels quals creuen que no és possible la residència de persones en aquests espais. El gran argument és la vulnerabilitat de les persones que habiten l'espai, des d'algunes de les administracions es té la visió dels residents de persones en situació d'extrema pobresa, afirmació que pot ser desmentida amb testimonis com els escoltats en la visita al Pla d'en Coll.

És rellevant mencionar com no es donen respostes clares respecte a les construccions o al futur de les parcel·les utilitzades per horts o activitats d'oci, és possible que els ocupants d'aquestes quedin expulsats sense rebre alternativa.

Mencionar com es tenen localitzades activitats il·legals o d'economia paral·lela dintre dels recintes. Aquestes localitats hauran de ser intervingudes a través de la subcomissió de Territori Jurídic, qui s'encarregarà de les necessitats policials. Amb l'eliminació directa d'aquestes activitats trobem una situació similar a l'eliminació de barraques, on s'actua en la conseqüència en lloc del problema. Els espais d'economia paral·lela tenen el risc de traslladar-se a altres localitats una vegada desmantellats.

Centrant-nos en el Pla del Besòs, la situació actual és complexa, el que fa difícil plantejar altres possibles vies de transformació del territori que tinguin en compte tots els factors. Avui dia els esforços per part de les administracions estan localitzats en el tractament de les persones i el seu trasllat, encara no es planteja la futura organització del Pla del Besòs.

Els objectius són de caràcter naturalista que retorni el valor ambiental a l'àrea una vegada complertes les tasques de recuperació natural de l'espai. Amb la confirmada voluntat d'adquisició del terreny per part del Consorci del Besòs, existeix la possibilitat de construir un parc públic que connecti amb el passeig fluvial del riu Besòs.

Aquesta idea planteja problemes com el fet de crear un parc tant juny de la ciutat amb poca accessibilitat a peu. També, la construcció d'un parc públic d'aquestes característiques provocaria l'expulsió dels hortolans, encara que es podrien buscar acords o implantar fronteres que permetin coexistir les dues activitats. Des de la perspectiva personal aquest és el plantejament del territori que hauria de realitzar-se, millorant l'accessibilitat dels residents de Montcada i Reixac al parc i presentant el seu valor natural com a espai públic d'oci, amb àrees específiques d'observació ornitològica.

Un altre plantejament és mantenir l'espai com una zona d'horts destinada a cultius d'ús propis. Aquesta era la suposada situació que existia al Pla del Besòs abans de ser classificada com una zona de barraques. El present enfocament corre el risc que es tornin a crear situacions de residència o utilitzacions de les parcel·les amb fins il·legals. Encara ara com a domini del Consorci del Besòs es requeriria vigilància exhaustiva perquè les activitats expulsades no retornessin

Existeix una altra possibilitat on l'actuació és mínima una vegada expulsades les activitats no desitjades, en aquesta suposició a futur dels horts es mantenen per les activitats de residència i d'economia paral·lela han desaparegut. Els espais buits poden quedar abandonats transformant-se en descampats o espais de poc interès. Amb la no ocupació de l'espai podrien retornar algunes de les activitats expulsades.

Les visions a futur plantejades són tenint en compte que el projecte d'eliminació de barraques ha sigut exitós i s'ha pogut restaurar fins a cert punt l'àrea. No obstant això, existeix la possibilitat que els impactes en el sol i en la natura de l'espai en general, siguin tan potents que la facin irrecuperable. Sense el valor natural aquesta

zona es pot transformar en una àrea buida o abandonada també pel mateix Consorci del Besòs.

Respecte a la possibilitat d'acomiar l'àrea per millorar les situacions dels residents en comptes del trasllat d'aquest, sembla que va ser descartada des d'un inici. Per tal d'assegurar unes bones condicions de vida s'haurien de fer reformes completes a algunes de les estructures situades a les zones inundables. En tractar-se d'una àrea no urbanitzable aquesta possibilitat va quedar descartada. També s'haurien d'assegurar vies d'accés còmodes i connectivitat amb la ciutat. Per les característiques de la zona no és recomanable que aquesta es presenti com una àrea residencial.

El present treball acaba en un punt on es començarà en els pròxims mesos a actuar respecte al trasllat de residents i l'eliminació de les barraques. Aquestes accions haurien de ser paral·leles o instantàniament conseqüents per evitar retorns de persones als seus habitatges. El moviment de forces policials i enderrocament de barraques podria alterar a ocupants de les parcel·les, per això les accions de buidatge de la zona haurien de ser ràpides i realitzar-se els trasllats una vegada tots estiguessin preparats i totes les persones haguessin estat adequadament informades. Si bé la situació actual es troba estancada i amb pocs avenços, s'espera que en un futur pròxim comencem a veure actuacions directes.

5. Conclusions

L'objectiu principal marcat en aquest estudi ha sigut exitós, en constatar, mitjançant el treball de camp i l'anàlisi del projecte portat per CBB, la presència de barraquisme en l'època actual. S'ha aconseguit plasmar el context evolutiu i els processos ocorreguts respecte al barraquisme a la zona del Pla del Besòs, gràcies a l'anàlisi de l'evolució històrica i els processos d'entrevistes. La gestió pròxima de l'àrea s'ha pogut visualitzar de manera lleugera, dintre de les limitacions geogràfiques i el poc desenvolupament actual del projecte que transformarà el Pla del Besòs.

Respecte als objectius específics s'ha aconseguit visitar en una ocasió al Pla del Besòs per la realització de fotografies que constaten les descripcions de la situació d'habitatge del Pla del Besòs. Si bé no es va poder contactar amb residents de l'àrea, va ser possible contactar amb persones en situació de barraquisme en una àrea propera també afectada pel projecte d'eliminació de barraques. Aquestes persones van plasmar la seva visió i pensaments respecte al projecte i el fet de la situació en la qual es trobaven.

S'ha complert l'objectiu de recopilar els fets que ha portat a la transformació de l'àrea, del seu creixement com a zona amb barraques, visualitzant la seva evolució històrica mitjançant l'ortografia. Així com s'han recopilat tots els fets des de la posada el marxa del projecte d'eliminació de barraques, de la seva formació i els seus passos fins a l'actualitat. Aquesta informació ha sigut accedida a través de les entrevistes i documents molt restringits aportats per persones de les administracions contactades.

Finalment, s'han plantejat altres possibles vies de transformació del territori amb els possibles avenços que tinguin el projecte d'eliminació de les barraques, analitzant tots els fets tenir en compte, així com les limitacions i fortaleces del territori, i plantejant futurs depenent de les accions que es realitzin.

La hipòtesi principal de l'estudi ha estat confirmada de manera parcial. El barraquisme és una problemàtica que encara afecta la nostra societat actual i les barraques del Pla del Besòs són una prova d'aquesta realitat. La recerca teòrica d'aquest treball, així com les entrevistes, mostren com són les situacions de pobresa les que empenyen a persones a viure en situacions de barraquisme, no obstant s'ha pogut observar com en aquest cas concret hi ha persones en aquesta situació que agafen arrelament al seu habitatge si no desitja marxar a unes promeses condicions millors, aquest fet és molt visible a la situació del Pla d'en Coll.

Tenint en compte el context d'àrea d'hortos que trobem tant en el Pla del Besòs com en el Pla d'en Coll, ens trobem amb un barraquisme coexistent amb aquesta pràctica. Trobem persones que han trobat comoditat en un ambient semi rural dintre d'una ciutat. L'aproximament a aquesta situació ha de ser molt diferent de

l'aproximadament que es dona en situacions de barraquisme més estandarditzades, i a les que històricament estem més acostumats.

Respecte a la primera hipòtesi secundària, es pot confirmar que no tots els residents del Pla del Besòs tenen una visió positiva dels processos d'ordenació del Pla del Besòs. Gràcies a les entrevistes tenim confirmació d'individus d'aquesta localitat que no volen marxar o que no col·laboren amb les tasques de la CBB, per exemple, no deixant accedir als investigadors a la seva parcel·la. Si bé és cert que també existeixen casos de persones que busquen l'ajuda de les administracions, no podem concloure que la totalitat dels habitants estan satisfets amb les accions que determinaran el seu futur.

La segona hipòtesi plantejava la necessitat de realitzar una transformació del Pla del Besòs que tingués en compte la perspectiva ecològica. Aquesta hipòtesi pot ser confirmada gràcies a les entrevistes, on totes les administracions clamaven un futur natural en l'àrea, amb accions com el descart dels plans de construcció de vies del PGM de 1976, o la intenció de retornar el valor natural i ornitològic a l'àrea per part de l'Ajuntament. És cert que l'enfocament primordial que van plasmar les administracions és el tractament de les persones i donar-los a aquestes una sortida digna. Segons les entrevistes, una vegada les persones hagin estat traslladades de forma satisfactòria, es començarà a plantejar el futur de l'àrea tenint en compte la naturalitat de l'espai.

Finalment, respecte a l'última hipòtesi, es pot assegurar com la gran majoria d'administracions no tenien en compte la gravetat de la situació del barraquisme abans de la mort de dues persones la nit del 9 de gener de 2022. Aquest fet pot ser comprovat gràcies al testimoni dels entrevistats, on s'exposa que no s'havia arribat mai a una col·laboració per erradicar el barraquisme a Montcada i Reixac prèviament al fet esmentat.

L'alcalde de Montcada i Reixac defensa haver plantejat la situació i demanat ajuda a altres administracions amb anterioritat, segons el seu testimoni les altres administracions van decidir no col·laborar-hi en aquelles instàncies. L'actual delegat territorial del Govern de la Generalitat a Barcelona, va declarar no ser conscient dels reclams de Montcada i Reixac. Gràcies, als estudis del present treball, s'ha comprovat com es van fer expedients de política urbanística que buscaven derriure algunes de les barraques per part de l'Ajuntament i el Consorci del Besòs.

El present treball conclou en un punt on els processos que decidiran el futur del Pla del Besòs i dels seus habitants encara estan oberts i pendents d'execució. El Pla del Besòs planteja una situació de barraquisme coexistent amb la pràctica d'horticultura, un barraquisme d'última generació portat per causes com la crisi financera, que té unes necessitats diferents de les del barraquisme d'altres èpoques passades. El cas tractat en aquest treball és de gran importància i el seu desenvolupament aportarà molts coneixements a l'hora de tractar amb situacions d'aquestes característiques.

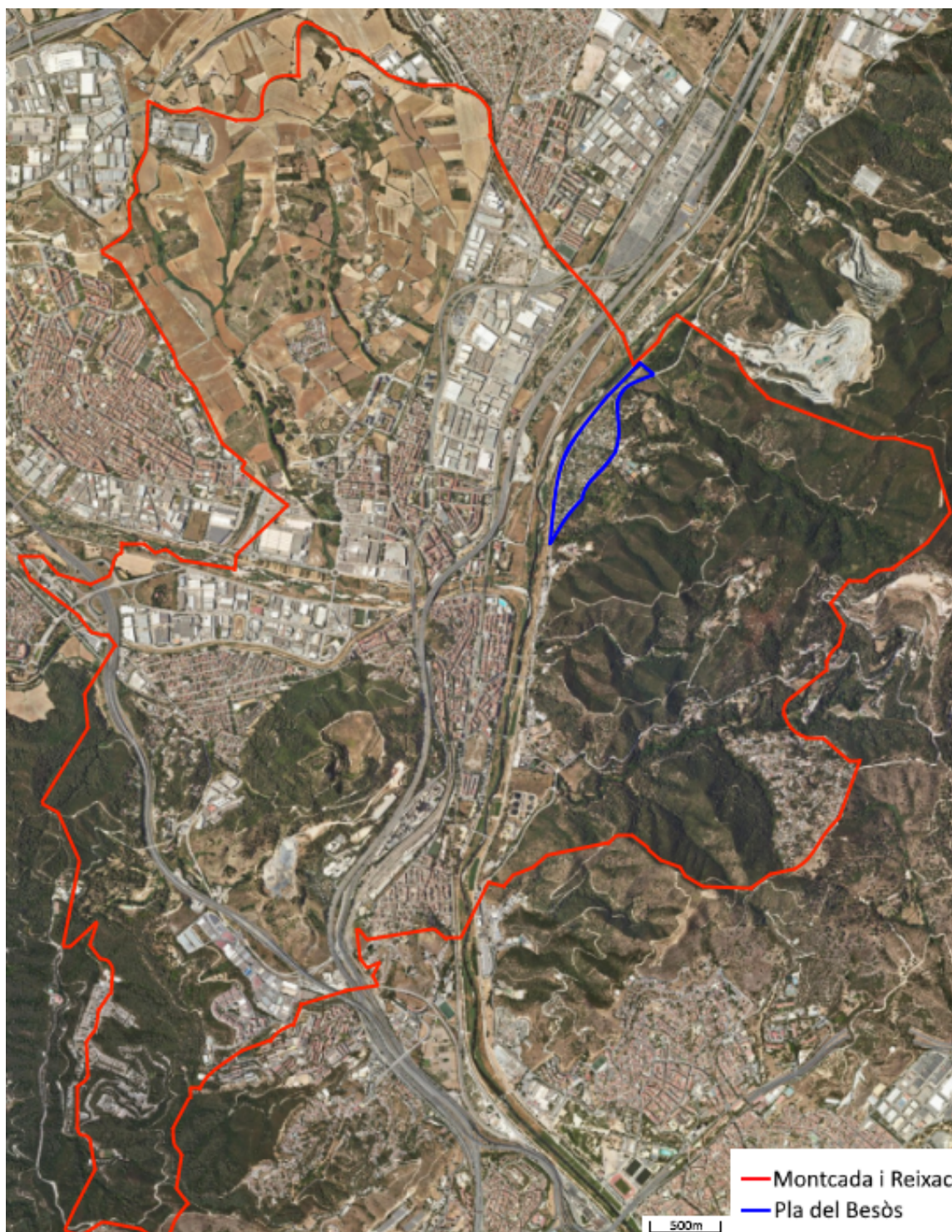
Bibliografia

- Ajuntament de Saragossa. Serveis Socials (2014). *Estrategia Municipal para la inserción social de colectivos en situación de exclusión residencial*. Erradicación del chabolismo. 2014-2020.
- Camino Vallhonrat, X., Casasayas Garbí, Ò., Díaz Giner, P., "i" Díaz Molinaro, M. (2011). *Barraquisme, la ciutat (im) possible: els barris de Can Valero, el Carmel i la Perona a la Barcelona del segle XX*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- Consorci del Besòs. (2016). *Propuesta estratégica, La Plana del Besòs*. Montcada i Reixac.
- Diputació de Barcelona (1999). *Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Montcada i Reixac*. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local. Ajuntament de Montcada i Reixac. Barcelona.
- Fundación Secretariado Gitano y Daleph. (2016). *Estudio-Mapa sobre Vivienda y Población Gitana, 2015*. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad
- Gago-Cortés, C., "i" Novo-Corti, I. (2015). *Sustainable development of urban slum areas in northwestern Spain*. Management of Environmental Quality: An International Journal, (6), (pp. 891-908).
- Guma, P. K. (2021). *Recasting Provisional Urban Worlds in the Global South: Shacks, Shanties and Micro-Stalls*. Planning Theory "i" Practice, (2), (pp. 211-226).
- Hoff, D. S. (2014). *The Worsening of the Great Depression: Hooverilles, Farm Troubles, Bank Crises*. A Companion to Warren G. Harding, Calvin Coolidge, and Herbert Hoover, (pp. 444-464).
- Li, X., Kleinhans, R., "i" van Ham, M. (2018). *Shantytown redevelopment projects: State-led redevelopment of declining neighbourhoods under market transition in Shenyang, China*. Cities, (73), (pp. 106-116).
- Lopez, M. E. (2003). *Slums of the World: The face of urban poverty in the new millennium*. UN-Habitat: Nairobi, Kenya.
- López Mirabet, V. (2016). *Historia y memoria: un recorrido por la Barcelona de las barracas*. Universitat Pompeu Fabra Facultat d'humanitats. Barcelona.
- Mayne, A. (2017). *Slums: The history of a global injustice*. Reaktion Books.
- Mir, M. T. (2010). *Barraques i projectes de remodelació urbana a Barcelona, de l'Eixample al litoral (1922-1966)*. Barraques, la Barcelona informal del segle XX (pp. 37-60). Museu d'Historia de Barcelona.
- Mitlin, D. "i" Satterthwaite, D. (2013). *Urban Poverty in the Global South: Scale and Nature*.

- Mulwanda, M., "i" Mutale, E. (1994). *Never mind the people, the shanties must go: the politics of urban land in Zambia*. Cities, (5), (pp. 303-311).
- Naranjo, F. Z. (1998). *Geografía y ordenación del territorio*. Scripta Vetera, (16), (pp. 19-31).
- ONU-Hábitat. (2020). *Junta Ejecutiva del Programa de las Naciones Unidas para los Asentamientos Humanos*. Assumptes financers, pressupostaris i administratius.
- Potts, D. (2011). *Shanties, slums, breeze blocks and bricks: (Mis) understandings about informal housing demolitions in Zimbabwe*. City, (6), (pp. 709-721).
- Puerto, A. A. (2015). *El Besòs: Historia de una transformació*. Planur-e: territorio, urbanismo, paisaje, sostenibilidad y diseño urbano.
- Real Decreto 42/2022, de 18 de enero, por el que se regula el Bono Alquiler Joven y el Plan Estatal para el acceso a la vivienda 2022-2025. *Boletín Oficial del Estado*, 16, de 19 de gener de 2022.
- Roca, J. (2010). *La ciutat informal*. En Barraques, la Barcelona informal del segle XX (pp. 11-14). Museu d'Historia de Barcelona.
- Ruiz, M. Á. R. (2019). *El tratamiento de la cuestión residencial gitana en el tardofranquismo: desigualdad, segregación y conflicto étnico*. Sociología Histórica (pp. 115-152).
- Scheid, A. H. (2009). *La ordenación del territorio en la Agenda Política Europea*. Agua, territorio y paisaje: de los instrumentos programados a la planificación aplicada: V Congreso Internacional de Ordenación del Territorio (pp. 121-141). Asociación Interprofesional de Ordenación del Territorio FUNDICOT.
- Steven L. (2010). *Revolts, protests, demonstrations, and rebellions in American History* Danver. (pp. 839)
- Sugranyes, A. (2011). *Chabolismo indignante: el hábitat de los que sobran*. Hábitat y Sociedad (pp. 27-49). Editorial Universidad de Sevilla
- Tanyanyiwa, V. I., "i" Kanyepi, T. (2020). *Shanty Towns: A Solution to Housing Shortage Problems*. No Poverty (pp. 1-12). Cham: Springer International Publishing.
- Tardin, R. (2006). *La ciudad informal*. Las otras geografías. Crónica.
- Tatjer, M., "i" Larrea, C. (2011). *El barraquisme a Barcelona al Segle XX*. Barraquisme: La ciutat (im) possible. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals
- Totaro, P. (2016). *Slumscapes: How the world's five biggest slums are shaping their futures*. Thomson Reuters Foundation
- Tovrov, D. (2011). *Five Biggest Slums in the World*. International Business Times

Annexos

Annex 1: Localització del Pla del Besòs

Mapa 18. Localització del Pla del Besòs. Font: Elaboració pròpia amb les dades de L'ICGC.

Annex 2: Instància a l'Ajuntament de Montcada i Reixac

Arnau Guerrero Benjumea, Estudiant de la Universitat de Barcelona, grau en Geografia.

EXPOSICIÓ

Actualment, estic en curs de realitzar el meu TFG enfocat al procés de tractament de les barraques situades a Montcada i Reixac, concretament al Pla del Besòs. El meu interès es troba en estudiar quins processos, eines i solucions s'han donat i es donen per tal de tractar la problemàtica, així com dur a terme un plantejament evolutiu de la situació incloent el possible futur.

Específicament m'agradaria saber des de quina data es classifica l'àrea com a zona de barraques. També quins plans a futur o idees de planejament es van plantejar una vegada duts a terme els pertinents estudis de l'àrea.

M'agradaria poder comptar amb una visió política de la situació.

DEMANO:

Poder interactuar amb algun agent polític de l'ajuntament de Montcada i Reixac que hagi estat relacionat amb els processos referents al tractament del barraquisme. M'agradaria poder dur a terme una entrevista presencial o en línia en la qual comentar la situació.

FIRMA:

Annex 3: Transcripció: Roda de premsa sobre el barraquisme al Pla del Besòs (12/4/2022)

Font: Ajuntament de Montcada i Reixac (2022, abril 12). *Roda de premsa sobre el barraquisme al Pla del Besòs*. Youtube. Enllaç:

https://www.youtube.com/watch?v=M9oUCEfcl6c&ab_channel=AjuntamentdeMontcadaiReixac

Descripció del vídeo: *‘L'alcalde de Montcada i Reixac, Laura Campos, i la consellera de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya, Violant Cervera, han visitat la zona on hi ha un assentament de barraques a la llera del riu Besòs. La Generalitat s'ha compromès a finançar una diagnosi sobre la realitat social i urbanística d'aquesta zona amb l'objectiu de elaborar un Pla d'acció per al futur.’*

Violant Cervera: Hem acabat una reunió amb l'ajuntament de Montcada per poder treballar i anar avaluant doncs què és el que volem fer en aquesta part del municipi que toca la llera del Besòs, amb el problema que tenen amb el barraquisme. Ens hem ja posat d'acord, com ja sabeu la setmana passada va passar per govern la possibilitat que des de la delegació del govern es pugui coordinar una taula multidepartamental, que és el que de fet tenen a la delegació del govern, perquè juntament amb l'ajuntament de Montcada, doncs poder fer, doncs quines són les actuacions a futur president aquesta problemàtica que tenen aquí a l'ajuntament. L'àmbit d'actuació doncs serà que primer farem amb una diagnosi, una diagnosi que ja ens hem compromès amb l'ajuntament de finançar-los al voltant d'uns 100.000 euros per poder abordar d'una manera integral i molt més acurada, doncs quina és la realitat que hi ha en aquesta zona del municipi. I a partir d'aquí un cop feta la diagnosi enviar través de la delegació del govern de l'Ajuntament, doncs anar treballant amb un cada acció que ens ha de permetre doncs acabar amb aquest problema que tenen doncs aquí a l'Ajuntament de Montcada, en aquestes aproximadament 500 barraques. Per tant, estem contents de l'acord, creiem que pot ser útil, i a més la voluntat del departament és també treballar amb la màxima celeritat per poder solucionar, doncs aquest problema el més ràpidament possible. El compromís és de poder finançar aquesta diagnosi, aquest estudi, i, per tant, ara avaluarem quina és la fórmula, si és a través d'un concurs públic, un conveni, una aportació a l'ajuntament o bé un concurs públic per veure qui pot fer aquesta valoració. El que voldrem en aquesta diagnosi, és acurar d'una manera més directa i doncs més acurada que és el que està passant aquí.

Laura Campos: Jo voldria agrair a la Generalitat de Catalunya i a la Conselleria de drets socials i al delegat de govern, perquè fa uns mesos quant val aquest accident aquí al Pla de Besòs, van ser molt proactius, es van posar en contacte amb l'ajuntament de Montcada quan fèiem aquest crit d'ajuda i dèiem que el problema que teníem aquí de barraquisme depassava els recursos i la capacitat de l'administració local, i no ha quedat en paper mullat.

Hi ha dia d'avui hem celebrat la primera taula multisectorial en la que les dues administracions de forma coordinada i amb una cooperació total i absoluta, comencem a posar solucions al problema del barraquisme del Pla del Besòs. Que ens trobem aquí? Ens trobem en el marge dret del riu més de 400 barraques, i al marge esquerre unes 100 i gairebé més de 100 barraques i que estan creixent. Què hem des de l'Ajuntament de Montcada i des del Consorci del Besòs? Vam començar una diagnosi, però les nostres capacitats i recursos econòmics han fet que pugui ser d'una "pastilleta" molt petita. Què vam demanar a la conselleria de drets socials i a la consellera en particular? Que necessitàvem ajuda econòmica. Si volem posar solució al problema del barraquisme aquí al Pla del Besòs, hem de saber de que estem parlant i quina és la realitat. Això depassava de les nostres competències, perdó, recursos econòmics, i la Generalitat avui ens ha traslladat aquest compromís de finançar aquesta diagnòstic tan necessària. Però, perquè sera des de la vessant social i des de la vessant urbanística. I bueno, també agrair a la consellera que quan vam estar allà a la Conselleria la van convidar a venir perquè veiés en primera persona de què estàvem parlant i com era aquest assentament, i que un mes després estigui aquí, i no només de forma testimonial sinó amb solucions sota el braç.

La veritat és que és la primera vegada que ens trobem amb una administració que vol anar de la mà amb l'ajuntament per posar solucions aquest problema i estem immensament agraïdes. Hem detectat ja 40 persones que viuen de forma habitual, entre aquestes 40 persones 15 menors, per tant, aquí el pla de treball evidentment haurà contemplar: primer donar resposta habitacional i aquest problema social d'aquestes persones, que com dir que és d'una petita pastilla, haurem de veure quan fem aquesta diagnosi a través de la Generalitat, que és el que ens trobem i de quina és la realitat final què estem parlant. I després evidentment una vegada problema social estigui solventat, parlarem del problema urbanístic i de la recuperació mediambiental.

Divendres passat ens vam reunir amb... Creiem que no està clara encara la propietat, creiem que és entre un i dos propietaris en aquest marge d'aquí dalt del riu, però el divendres ens vam reunir amb un d'ells i ell és conscient que l'últim responsable evidentment és ell com a propietari del terreny. Saber col·laborar dins de les seves capacitats i recursos en tot allò que sigui possible per donar-li solució, però evidentment, i com sabeu per què heu pogut visitar-ho un veure-ho, aquest és un problema que depassa no només una Administració Local, sinó la capacitat econòmica de qualsevol particular. Per tant, això ha de ser una col·laboració públic-privada i això és el que estem treballant i en la línia que estem marcant.

Annex 4: Consulta de les notes de premsa en línia

25. Carrera, M. R., & Mumbrú, J. (2022, gener 10). *Mor una parella asfixiada mentre s'escalfava en una barraca a Montcada i Reixac*. Ara.cat.
https://www.ara.cat/societat/emergencia-social/moren-dues-persones-barraca-mala-combustio-estufa-montcada_1_4235652.html [Consulta: 15/1/2023]
26. 324 (2022, gener 10). *Dues persones moren en una barraca de Montcada després d'encendre un foc per escalfar-se*. CCMA.
<https://www.ccma.cat/324/dues-persones-moren-en-una-barraca-de-montcada-despres-dencendre-un-foc-per-escalfar-se/noticia/3138841/> [Consulta: 15/1/2023]
27. ACN. (2022, gener 10). *Dues persones moren en l'incendi d'un infrahabitatge a la llera del Besòs, a Montcada i Reixac*. Social.cat.
<https://www.social.cat/noticia/15946/dues-persones-moren-en-lincendi-dun-infrahabitatge-a-la-llera-del-besos-a-montcada-i-reixa> [Consulta: 14/1/2023]
28. Efe. (2022, gener 10). *Moren dues persones que vivien en una barraca a Montcada i Reixac*. El Punt Avui.
<https://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2083087-moren-dues-persones-que-vivien-en-una-barraca-a-montcada-i-reixac.html> [Consulta: 18/2/2023]
29. 20minutos. (2022, gener 10). *Mueren dos personas en una barraca en Montcada i Reixac: todo apunta a que se intoxicaron con un fuego para calentarse*. 20minutos.
<https://www.20minutos.es/noticia/4938285/0/mueren-dos-personas-en-una-barraca-en-montcada-i-reixac-todo-apunta-que-se-intoxicaron-con-un-fuego-para-calentarse/> [Consulta: 14/1/2023]
30. RTVE (2022, gener 10). *Mueren dos personas en una barraca en Montcada i Reixac*. RTVE.es.
<https://www.rtve.es/noticias/20220110/mueren-dos-personas-barraca-montcada-reixa-c/2251781.shtml> [Consulta: 15/1/2023]
31. Colell, E. (2022, gener 10). *La muerte de una pareja en una chabola señala el barraquismo a orillas del Besòs*. El Periódico.
<https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20220110/mueren-personas-vivian-barraca-montcada-13076871> [Consulta: 18/2/2023]
32. METRÓPOLI. (2022, gener 10). *Mueren dos personas en una barraca de Montcada i Reixac*. Metropoli Abierta.
https://metropoliabierta.elespanol.com/informacion-municipal/sucesos/mueren-dos-personas-barraca-montcada-reixac_48206_102.html [Consulta: 18/2/2023]
33. TV3. (2022, gener 12). *Telenotícies - Malviure a les barraques del Besòs, una realitat amagada*. TV3.
<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticias/malviure-a-les-barraques-del-besos-un-a-realitat-amagada/video/6138520/> [Consulta: 15/1/2023]
34. 324 (2022, gener 12). *Les barraques de Montcada i Reixac, l'única sortida per a desenes de persones*. CCMA.

- <https://www.ccma.cat/324/les-barraques-de-montcada-i-reixac-lunica-sortida-per-a-d-esenes-de-persones/noticia/3139326/> [Consulta: 14/1/2023]
35. Favb. (2022, març 15) *El barraquisme no ha desaparegut a Montcada*. favb.cat. <https://www.favb.cat/articlesarrer/el-barraquisme-no-ha-desaparegut-montcada> [Consulta: 14/1/2023]
36. Carceller, N. (2022, gener 11). *Montcada pide ayuda para eliminar las barracas del pueblo sin ofrecer alternativas habitacionales*. Crónica Global. https://cronicaglobal.elespanol.com/vida/montcada-pide-ayuda-barracas-sin-ofrecer-alternativas-habitacionales_587878_102.html [Consulta: 13/1/2022]
37. Maldonado, L. (2022, febrer 15). *A la recerca de fórmules per solucionar el barraquisme al Pla del Besòs*. La Veu de Montcada i Reixac. <https://laveu.cat/actualitat/a-la-recerca-de-formules-per-solucionar-el-barraquisme-al-pla-del-besos/> [Consulta: 12/1/2023]
38. Ajuntament de Montcada i Reixac (2022, abril 11). *La Generalitat es compromet a finançar una diagnosi sobre el barraquisme a la llera del riu Besòs*. Ajuntament de Montcada i Reixac. <https://www.montcada.cat/actualitat/noticies/la-generalitat-es-compromet-a-financar-una-diagnosi-sobre-el-barraquisme-a-la-llera-del-riu-besos.html> [Consulta: 12/1/2023]
39. TV3. (2022, abril 11). *La Generalitat i l'Ajuntament de Montcada i Reixac aborden el problema de les barraques al Pla del Besòs - Llengua de signes*. TV3. Telenotícies. <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/la-generalitat-i-lajuntament-de-montcada-i-reixac-aborden-el-problema-de-les-barraques-al-pla-del-besos-llengua-de-signes/video/6153578/> [Consulta: 13/1/2023]
40. La Vanguardia. (2022, setembre 13). *Trabajos de diagnóstico del barraquismo en el rio Besòs empezarán en octubre*. La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/vida/20220913/8521886/trabajos-diagnostico-barraquismo-rio-besos-empezaran-octubre.html> [Consulta: 18/2/2023]
41. 324cat. (2022, juliol 20). *El treball per diagnosticar sobre el terreny la situació del barraquisme a la llera del Besòs començarà l'1 de setembre*. CCMA. <https://www.ccma.cat/324/el-treball-per-diagnosticar-sobre-el-terreny-la-situacio-del-barraquisme-a-la-llera-del-besos-comencara-l1-de-setembre/noticia/3176675/> [Consulta: 18/2/2023]
42. Diari de Sabadell. (2023, gener 18). *Pla de 500 milions d'euros per impulsar l'eix del Besòs*. Diari de Sabadell. <https://www.diaridesabadell.com/2023/01/18/inversio-eix-besos-municipis/> [Consulta: 18/2/2023]
43. Observatori Territori i Medi Ambient (2018, gener 19). *Riu Besòs, degradació*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=ZHRx_VoFdyo&ab_channel=ObservatoriTerritoriMediAmbient [Consulta: 20/1/2023]

44. Les Altres Veus (2022, desembre 24) *Aquesta nit s'ha produït un nou incendi a la favela del Pla del Besòs*.
<https://twitter.com/LesAltresVeus/status/1606565306960433152> [Consulta: 26/12/2022]
45. Generalitat de Catalunya. (2022, març 29). *El Govern impulsa la diagnosi per abordar la problemàtica del barraquisme a la llera del Besòs*. (2022, març 29). Govern.Cat.
<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/419796/govern-impulsa-diagnosi-abordar-problematika-del-barraquisme-llera-del-besos> [Consulta: 3/3/2023]
46. Generalitat de Catalunya. (2022, abril 12). Punt de partida de la comissió tècnica que realitzarà la diagnosi del barraquisme a la llera del Besòs. Govern.Cat.
<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/420295/punt-partida-comissio-tecnica-que-realitzara-diagnosi-del-barraquisme-llera-del-besos> [Consulta: 3/3/2023]
47. Generalitat de Catalunya. (s. d.). *Abordatge del barraquisme. Comencem a caminar*. Delegacions territorials del Govern a Catalunya.
<https://delegacionscatalunya.gencat.cat/ca/delegacions/barcelona/butlletins/editorials/7-barraquisme> [Consulta: 2/3/2023]
48. Generalitat de Catalunya. (2022, setembre 13). *A punt de començar el treball de camp per a la diagnosi del barraquisme a la llera del riu Besòs*. Delegacions territorials del Govern a Catalunya.
<https://delegacionscatalunya.gencat.cat/ca/actualitat/barcelona/nota-premsa/?id=451183> [Consulta: 2/3/2023]
49. Generalitat de Catalunya. (2022, juliol 19). *Es comencen a preparar els estudis que es realitzaran sobre el terreny a la zona de barraques de la llera del riu Besòs*. Delegacions territorials del Govern a Catalunya.
<https://delegacionscatalunya.gencat.cat/ca/actualitat/barcelona/nota-premsa/?id=440442> [Consulta: 2/3/2023]

Annex 5: Acord de Govern

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
**Direcció General de Comunicació
del Govern**

El Govern impulsa la diagnosi per abordar la problemàtica del barraquisme a la llera del Besòs

- **La Delegació de Govern a Barcelona serà l'encarregada de coordinar aquesta diagnosi mitjançant un procés participatiu obert, que inclourà els departaments de la Generalitat, altres administracions públiques i entitats del tercer sector**
- **El procés culminarà en el disseny de plans d'acció concrets per actuar en aquestes zones on es concentra població vulnerable en habitatges inadequats**

El Govern impulsarà una diagnosi sobre el barraquisme a la llera del riu Besòs en l'àmbit metropolità de Barcelona. Així ho ha aprovat en la reunió del Consell Executiu, a petició del Departament de Drets Socials, a fi de crear plans d'actuació concrets que permetin intervenir sobre aquesta problemàtica i actuar per a revertir la situació de les persones que hi resideixen.

La Delegació de Govern a Barcelona serà l'encarregada de coordinar aquesta diagnosi, mitjançant un procés participatiu obert que inclourà els diferents departaments de la Generalitat, les altres administracions públiques i entitats del tercer sector. Aquest procés culminarà en el disseny de plans d'acció concrets per intervenir en aquestes zones on es concentra població vulnerable en habitatges inadequats.

Aquesta tasca es durà a terme mitjançant els mecanismes de coordinació ja existents en les corresponents delegacions territorials del Govern i amb la participació de totes les administracions públiques implicades.

Segons l'enquesta realitzada el 2016 per a l'elaboració del marc d'acció al sensellarisme, a Catalunya hi ha 59.000 persones en exclusió residencial. D'aquestes, més d'11.000 són persones sense sostre o sense habitatge, algunes de les quals acaben buscant refugi residencial en habitatges d'autoconstrucció, consolidant així espais de barraques. Trobem exemples d'aquesta expressió de l'exclusió residencial a la conca del Riu Besòs i en altres espais a l'entorn metropolità.

Les característiques patrimonials o de qualificació urbanística d'aquestes zones han dificultat operacions preventives i, amb el pas del temps i amb l'increment de població vulnerable, s'hi han concentrat problemàtiques vinculades a la salubritat, la seguretat o al medi ambient.

Aquests espais exigeixen, doncs, d'operacions i plans d'actuació concrets de gestió interdepartamental i de cooperació entre diverses institucions capaços de revertir les situacions de vulnerabilitat de les persones que hi resideixen.

Annex 6: Notes relatives a les actuacions dutes a terme per la comissió tècnica per la gestió del barraquisme a la llera del riu besòs

consorcibesòs

NOTES RELATIVES A LES ACTUACIONS DUTES A TERME PER LA COMISSIÓ TÈCNICA PER A LA GESTIÓ DEL BARRAQUISME A LA LLERA DEL RIU BESÒS

DADES BÀSIQUES

Data de constitució: La Comissió Tècnica per a la Gestió del Barraquisme a la llera del Riu Besòs (CBB) es va constituir el 23 de maig de 2022.

Objecte: Coordinar una estratègia per a la intervenció pública que doni solució als problemes de vulnerabilitat i els usos il·legals i inadequats dels assentaments radicats al Pla de Besòs i al Pla d'en Coll.

Administracions que hi formen part: Diferents Departaments de la Generalitat de Catalunya (Delegació del Govern a Barcelona, Departament de Territori, Departament d'Empresa i treball, Departament d'Igualtat i Feminismes, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Departament de Drets Socials i Agència Catalana de l'Aigua), la Diputació de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), el Consorci del Besòs i l'Ajuntament de Montcada i Reixac.

FASE DE DIAGNOSIS

La Comissió Tècnica va acordar dur a terme una diagnosi dels espais Pla de Besòs i Pla d'en Coll des de diferents àmbits, que permetin trobar una solució als problemes de vulnerabilitat que afecten a les persones que allà hi viuen (menors inclosos) i recuperar l'espai i millorar-lo mediambientalment.

En el marc d'aquesta fase de diagnosi, s'han encarregat per part de la Generalitat de Catalunya i del Consorci del Besòs diversos informes:

a) inventari de la situació residencial:

Encarregat pel Consorci del Besòs.

L'objecte és identificar les diferents activitats i usos que es donen a la zona, i recollir les característiques de les persones i les condicions i estructura del seu habitatge.

- S'han detectat 418 parcel·les de les que s'han pogut visitar 281

Edifici Besòs Carrer Olímpic s/n, pl.2 (cantonada Plaça Francesc Micheli i Jové)
08930 Sant Adrià de Besòs Tel 934 626 868 - NIF: P-5890053-A

www.consorci-besos.com

consorcibesòs

- En quant als usos, s'han detectat: 146 horts, 66 habitatges permanents, 22 oci/lleure, 11 activitats econòmiques, a més de 36 horts + oci i lleure, derivats del primer estudi.
- Pe que fa als animals: s'han comptabilitzat 1.111 animals en 137 punts (destaquen 638 gallines, així com 80 cabres i ovelles).
- 300 persones contactades, del quals 160 residents (42 menors), i potencialment es poden detectar 50 més.
- En relació a les construccions s'han detectat 421 edificis, 105 coberts, 14 rulots i 21 piscines (fixes i desmuntables).

b) Informe jurídic sobre la situació i les condicions de restitució de la legalitat:

Encarregat pel Consorci del Besòs.

L'objecte és analitzar la situació i les condicions per a una intervenció pública de restitució de la legalitat urbanística i millora mediambiental.

L'informe analitza la situació urbanística dels espais, les actuacions dutes a terme des de la vessant de protecció de la legalitat urbanística, l'estratègia jurídica a seguir per a restaurar la legalitat i finalment la viabilitat d'adquirir els sòls per part de l'administració.

c) Informe mediambiental:

Encarregat per la Generalitat de Catalunya.

L'objecte és descriure, caracteritzar i analitzar el medi físic i biòtic, identificant i avaluant l'impacte ambiental de les activitats antròpiques.

Es conclou que ens trobem davant d'uns espais amb elements d'interès natural (zona humida del Pla del Besòs de 1.500 m², nucli de biodiversitat, connectivitat ecològica), un interès paisatgístic i de aprovisionament d'aliments (conservació de l'activitat agrícola).

Així mateix, ens trobem davant d'uns espais sotmesos a impactes antròpics (abocaments d'aigües residuals, olis i altres, expansió de la ocupació cap a altres zones d'interès natural, afectació dels animals domèstics a la fauna salvatge, existència de tanques que trenquen la connexió ecològica i un gran impacte paisatgístic)

d) Anàlisi de riscos:

Encarregat pel Consorci del Besòs.

L'objecte és Analitzar i avaluar els principals riscos a que estan sotmeses les persones que desenvolupen activitats als assentaments.

Conclou que ens trobem davant d'uns espais majoritàriament ubicats en zona de flux preferent, amb un alt risc d'incendi forestal, amb dificultat per l'accés d'ajuda externa, i amb unes construccions no preparades. Per a suportar ventades.

e) Estudi de seguretat ciutadana:

Encarregat per la Generalitat de Catalunya.

L'objecte és determinar la potencial existència d'activitats il·lícites als assentaments: Descriure les principals activitats no regulades i/o il·lícites. Conèixer la situació sobre quant i com pot afectar la possible delinqüència a la població que utilitza el Pla de Besòs i el Pla d'en Coll.

Si bé existeix dificultat per conèixer la xifra delictiva oculta, sí consten a l'entorn d'aquest espai registrats 91 fets delictius a la zona entre 2017 i 2022 (68 contra el patrimoni, 15 de lesions i 5 contra la llibertat), i s'han dut a terme 207 actuacions policials a la zona.

Per altra banda, es té coneixement d'activitats com festes, desballestament de vehicles, i robatoris.

Actualment es disposen de la totalitat dels informes sol·licitats, amb excepció de l'inventari de la situació residencial que es troba en la fase d'anàlisi de les dades extretes sobre el terreny i que s'entregarà a finals del mes de febrer.

FASE DE PROPOSTA I DISSENY DEL PLA D'ACTUACIÓ

Un cop finalitzada la fase de diagnosi (prevista per finals del més de febrer), es posarà en marxa una fase de proposta i disseny del pla d'actuació. I a aquests efectes, la Comissió Tècnica va prendre la decisió de crear subcomissions que treballassin separatament diferents aspectes:

consorcibesòs

- Social: Treballaria sobre les persones, la solució habitacional, la seva inserció laboral, la seva situació legal i el suport mèdic necessari.
- Territori + jurídic: Plantejaria el projecte de futur a la zona, tipus de projecte, ordenament jurídic necessari, modificació del sol, l'expropiació o els expedients disciplinaris a obrir.
- Riscos + seguretat: Serà una comissió molt necessària en el moment d'execució del projecte que haurà de tenir en compte la necessitat policial o la neteja i acció mediambiental de l'espai

A la darrera sessió e la Comissió Tècnica es va determinar que durant el més de febrer es reunirien les diferents subcomissions, als efectes de treballar cadascuna en el marc de les seves matèries, i poder així reunir a la Comissió a finals de febrer o principis de març i exposar la feina realitzada.

Sant Adrià de Besòs, a 31 de gener de 2023

Annex 7: Evolució recent de la part més nord del Pla del Besòs.

Mapa 19. Evolució del nord del Pla del Besòs. Font: Font: Recull d'ortofotos de l'ICGC.

Annex 8: Transcripció: Entrevista a Laura Campos, Alcaldessa de Montcada i Reixac (2015-Actualitat). 10/2/2023 (11:00h).

Pregunta 1: Quin és el moment inicial en què es detecten barraques al Pla del Besòs des de l'ajuntament?

Resposta: Es van detectar fa molts anys. Primer van començar com a petits horts i espais d'esbarjo per als caps de setmana, van començar amb petites construccions com una taula o una barraqueta per guardar eines o estris de l'hort, i va anar creixent sense que les administracions ho tinguessin en compte. En 2008 va ser quan es va veure com arran de la crisi va començar a convertir-se en infrahabitatge. Quan va esclatar la bombolla immobiliària moltíssimes famílies van ser desnonades, van perdre els seus habitatges i molta gent va anar a viure allà. Tot és autoconstrucció i infrahabitatge, això és un problema que s'arrossega des de fa molt temps, però que en els darrers anys és quan ha esclatat del tot.

P. 2: Quin va ser el incentiu inicial del projecte d'eliminació de les barraques?

R. : Nosaltres des de l'ajuntament, inclòs des del meu primer mandat, cada vegada que teníem una reunió amb altres administracions: AMB, Consorci del Besòs, Generalitat; dèiem que existia aquest focus de barraquisme aquí a Montcada i que era una olla a pressió i que al final tindríem tots un problema greu. Malauradament, a excepció del Consorci del Besòs que ens va ajudar i va fer un primer estudi d'una valoració econòmica referent a què costaria erradicar les barraques, aproximadament als anys 2017 o 2018, la resta d'administracions no ens feien cas. Malauradament, ha d'haver-hi un accident, ha de passar un fet molt greu, com és la mort d'una parella que van morir intoxicats per mala combustió de l'estufa que estaven utilitzant per escalfar-se l'hivern passat, perquè sortíssim als mitjans de comunicació i féssim soroll perquè totes les administracions es posessin d'acord. Aquest va ser el detonant, el punt d'inflexió, arran de la mort d'aquesta parella on nosaltres vam fer un crit d'auxili demanant ajuda a totes les administracions, perquè des de l'ajuntament no teníem ni la capacitat ni els recursos per poder entomar la solució a la problemàtica, i és quan es van crear totes aquestes comissions.

P. 3: Quins han sigut els passos donats per l'ajuntament per portar endavant el projecte fins a la situació actual?

R. : Nosaltres quan va morir aquesta parella ja estàvem fent una diagnosi social juntament amb el Consorci del Besòs, com a ajuntament ja havíem començat a actuar i a treballar, però al tenir pocs recursos econòmics havíem fet només d'una parcel·la petitona. Ara el que s'està fent són cinc informes i cinc diagnosis en paral·lel i en simultani, estan totes entregades i només falta la social que el 28 de febrer estarà tancada i tindrem la fotografia real. Des de l'ajuntament el que estem fent és primer fer intents de contenció posant 'new jersey'* i impossibilitar que l'assentament continuï creixent. Després estem fent seguiment des de serveis socials també, les treballadores socials estan fent una mica de seguiment a les persones que hi viuen, el que passa és que és difícil accedir.

* Una barrera 'new jersey' és una barrera de seguretat, generalment de formigó, utilitzada com a separació de carrils entre carreteres.

P. 4: Quines són les perspectives del reallotjament dels residents?

R. : Aquesta temàtica és complexa, pensa que encara no s'ha tancat l'informe social, però ja tenim detectades unes 150 o 160 persones que viuen de forma permanent allà, entre els quals n'hi ha una quarantena de menors, per tant, és complicat. Hi ha diferents casuístiques, diferents realitats i, per tant, no podrà haver-hi una única solució per tothom, sinó que haurem d'anar mirant cas per cas. Ara el que s'està fent des d'aquesta subcomissió social, que precisament ahir a la tarda vam tenir una reunió, és que totes les administracions posin damunt de la taula els recursos amb els quals compten, és a dir; que l'Agència Catalana d'Habitatge posi tots els seus recursos sobre la taula; la conselleria de drets socials en quines ajudes també es pot comptar; i fer com un catàleg de serveis de totes les administracions que tinguem disponibles, perquè un cop es tanqui aquesta diagnosi anar cas per cas i saber quins serveis tenim disponibles.

P. 5: D'on sortiran els diners pel projecte?

R. : De totes les administracions: Generalitat, Consorci, Àrea metropolitana... Nosaltres ja hem dit que des de serveis socials podem fer una ajuda molt puntual i per pal·liar l'emergència, però es necessiten solucions i ajudes més estructurals. Nosaltres no tenim aquesta capacitat i menys per absorbir ara 150 usuaris de serveis socials de cop, a nivell econòmic totes les administracions hauran de cooperar i col·laborar.

P. 6: Quines són les idees o guies per la transformació del Pla del Besòs?

R. : La prioritat de l'ajuntament i de l'equip de govern així com les altres administracions és actuar a nivell social, amb el col·lectiu vulnerable que malviu en aquelles barraques. Un cop tinguem tot el que és la part social lligada, aleshores vindrà la recuperació de l'entorn i del medi ambient. Estem parlant d'una zona que és molt rica a nivell mediambiental, forma part del parc de la serralada de la marina. A més estem parlant d'una zona que és flux preferent, per tant, allà no pot haver-hi cap altra activitat que, com a molt, activitat agrícola. La idea que tenim totes les administracions és recuperar l'espai com un espai fluvial de passeig i donar-li continuïtat possiblement al 'passeig del colesterol', i sobretot recuperar mediambientalment la zona i la fauna que s'està degradant una mica, perquè hi ha activitats il·legals, desballestament de vehicles, de màquines, s'aboquen olis al subsol, al sòl, al riu, a la llacuna... La llacuna és una llàstima que hi ha totes aquestes bombes de bombeig d'aigua. En aquesta llacuna quan les aus migraven era on s'aturaven en aquesta migració, era un punt de trobada de les aus migratòries que ara evidentment s'ha perdut. Després vindrà una feina molt dura i molt complexa i a molt llarg termini d'enderrocar les barraques, de fer la gestió de residus, trobem plàstic, uralita, ferro, i després la recuperació del medi.

P. 7: Quina és la seva implicació personal en el projecte?

R. : Des que va haver l'accident amb aquesta parella, des del primer moment, des del minut zero, no he deixat d'intentar la implicació de totes les administracions, de buscar recursos econòmics, participo en totes i cadascuna de les comissions, no m'he perdut ni una. Implicació total perquè crec que és un col·lectiu molt vulnerable que són famílies amb menors que necessiten ajuda, que estan malvivint, que no viuen en condicions dignes, i que, per tant, tenim la responsabilitat d'actuar i deixar de mirar cap a una altra banda perquè el problema no desapareix, al contrari.

P. 8: Segons el Mapa Urbanístic de Catalunya, es planteja el futur de l'àrea com un tram de carreteres.

R. : Això són reserves de vial que es van fer en 1976 amb el pla general metropolità, no vol dir que s'hagin de desenvolupar, no necessitem la cornisa aquesta de vials en aquest moment ni molt menys, de fet el que s'està fent des de l'Àrea Metropolitana és, amb aquest nou pla director, anular moltes de les reserves de vial que en el 1976 potser tenien sentit, però que a dia d'avui ja no responen a la realitat.

P. 9: En 2016 es va presentar una proposta estratègica la qual transformava el Pla del Besòs en un parc d'observació d'aus. Es busca revisar o recuperar aquesta antiga proposta?

R. : És una mica la intenció que tenim, mirarem perquè caldrà veure que podem fer i que no podem fer allà, perquè segons l'ACA, que és qui dona els permisos, allà només pot encabir-se activitat agrícola. L'enfocament és natural i és naturalitzar l'espai i recuperar-lo.

P. 10: Quina és la situació respecte a l'altra zona de barraques (Pla d'en Coll) que també s'agrupa en el projecte?

R. : Precisament la reunió que vam tenir ahir a la tarda era d'urgència i era per aquest tema, perquè ADIF té intenció de començar aquestes obres. Moltes de les barraques de l'altre marge del riu estan en terreny, en sòl, de propietat d'ADIF, per tant, ADIF en el moment que necessiti ocupar aquells sòls entrarà amb les màquines i no els hi parlis de famílies vulnerables i no els hi parlis de situacions de vulnerabilitat. Per tant, això ha fet que haguem d'accelerar tot aquest catàleg de serveis, tots aquests recursos, perquè ara tenim 12 persones a les quals hem de real·lotjar i hem d'actuar amb elles si o si abans del 10 de març. Hem aconseguit que ADIF comencin les obres per una banda on no hi ha barraques i, per tant, poder continuar treballant amb aquests nuclis familiars i tenim de data fins al 10 de març.

P. 11: Per a quan estaven programades inicialment aquestes obres?

R. : Aquest dilluns 13 de febrer. Clar, ADIF té unes empreses contractades, té unes dates d'inici d'obres i, per tant, han de començar si o sí. Després de negociar i de parlar molt amb ells hem aconseguit que comencin la part alta d'aquest terreny on no hi ha barraques per guanyar uns dies, per guanyar temps.

P. 12: La prioritat ara està enfocada en aquesta àrea i després es tractarà el Pla del Besòs?

R. : Ara és una situació d'urgència, i depèn de com ens ensortim amb aquestes 12 persones també ens servirà per entomar tota la resta que són 160, per tant, depenent de com ens ensortim en aquesta petita prova pilot que ens hem vist obligats a accelerar al màxim per aquestes obres d'ADIF, doncs tindrem èxit o no tindrem èxit a l'altra banda, però ara és urgent i prioritari donar resposta a l'altre marge del Besòs.

P. 13: A escala política com es tracten els barris de barraques?

R. : És la mostra de la pobresa més extrema, jo crec que en ple segle XXI no ens podem permetre tenir una favela en mig de l'àrea metropolitana amb gent que no té les condicions

mínimes per poder viure dignament. Com deia portàvem molts anys demanat ajuda, malauradament va haver de perdre la vida una parella perquè totes les administracions hagin girat la mirada cap a aquest problema i es posin a treballar. Evidentment cal donar resposta, és la nostra obligació com a gestors.

P. 14: Són aquests els únics barris de barraques de Montcada i Reixac?

R. : No, hi ha diversos punts, teníem a Collserola que es van netejar les barraques i es va actuar juntament amb l'Ajuntament de Barcelona, però eren poques no eren gaires. Tenim també a la carretera de la Roca, més endavant passada la benzina, tocant amb Santa Coloma, s'està fent un altre nucli de barraquisme. El que ens pot passar és que es desplacin d'una banda a l'altra, és un perill i un risc que hi ha, per això quan tinguem la diagnosi hem d'actuar ràpidament per evitar-ho. Hi ha diversos punts, però de tot Catalunya aquest és l'assentament més gran de barraques.

És molt gran i amb realitats molt diferents, des de la gent que continua anat el cap de setmana per l'hort, els que viuen permanentment, els que tenen un lloc d'esbarjo o només per fer la barbacoa, les activitats il·legals que hi ha que són diverses, és un problema molt complex.

P. 15: Es tenen controlades aquestes activitats il·legals?

R. : Es tenen controlades algunes, però evidentment no et faciliten que tu entris i que tu sàpigués que s'està fent, si vas veuràs que és molt opac tot, són unes tanques molt altes, tu no pots accedir a veure què és el que hi ha dins de la parcel·la. Ha costat molt fer aquesta diagnosi social perquè tenim 150 o 160 persones controlades que són les que han obert la porta i les que han volgut parlar, però hi haurà una part que no sabrem fins que no entrem a actuar.

P. 16: Es considera una zona conflictiva?

R. : No, a nivell de seguretat no hi ha conflicte, s'ha d'anar amb precaució això sí, perquè clar són molt gelosos de la seva privacitat i intimitat i ara últimament i hi ha molt trasbals de persones, hi ha mitjans de comunicació que graven, periodistes, la gent de la diagnosi, la gent d'ADIF i estan una mica esverats amb l'expectativa de saber que està passant i que és el que passarà amb ells. Jo en una de les comissions vaig plantejar amb el delegat de govern que, un cop tinguem el full de ruta, el primer que hem de fer és convocar a totes les persones i explicar-los, perquè només veuen que els hi fan preguntes, però no saben que serà d'ells.

P. 17: Quin tipus d'etnies trobem al Pla del Besòs?

Hi ha una mica de tot. Quan tinguem la diagnosi podrem parlar i sabrem exactament quina és la realitat, però sí que hi ha una mica de tot.

P. 18: La visió actual es positiva respecte al futur del projecte?

R. : A mi m'agrada sempre ser optimista i tenir una visió positiva a futur, perquè si no seria molt frustrant tot plegat. Jo crec que mai havíem arribat tant juny amb el tema del Pla del Besòs, mai havíem aconseguit la implicació de totes les administracions, mai s'havia treballat per buscar solucions a aquest problema, per tant jo veig el futur amb optimisme i de

forma positiva. No serà fàcil, serà de forma complexa i molt difícil. Tampoc serà una solució a curt termini. Acabarem donant solució a l'assentament de barraques del Pla del Besòs però a molt llarg termini i amb la implicació de tothom.

P. 19: Quina és la perspectiva temporal?

R. : La realitat en aquest assentament és molt variant i canvia molt ràpid. No haurà servit de res que s'hagi fet una diagnosi social si triguem molt a actuar a partir del 28 de febrer que tindrem aquests resultats. L'actuació ha de ser ràpida perquè si no quan entrem a actuar ens haurà canviat completament la realitat, hauran marxat famílies i hauran vingut d'altres de noves i, per tant, sí que en les actuacions ens haurem de coordinar molt per actuar molt ràpid, però això té recorregut encara perquè serà complicat.

Annex 9: Transcripció: Entrevista a Jordi Canela, Director de Serveis Generals del Consorci del Besòs. 9/2/2023 (11:15h).

Pregunta 1: En quin moment es classifica el Pla del Besòs com a zona de barraques?

Resposta: Aquest espai és un espai que comença la seva ocupació d'una forma més l'única i d'horts, de caps de setmana, de passar estones puntuals. Fa aproximadament quinze anys, amb la primera gran crisi, comença a evolucionar i comencen a assentar-se persones i establir aquí el seu domicili i a transformar aquest espai en un espai de comunitat en el que desenvolupen la seva vida. Quan entres aquí t'adones que hi ha famílies que viuen des de fa molts anys, amb menors, famílies completes, gent que hi viu sola i fins i tot s'estableix un sentit de pertinença en aquest espai on han creat els seus carrers numerats, les seves maneres col·laboratives de treballar i, per tant, hem anat passant d'un espai més lúdic a un espai d'habitatge.

P. 2: De quan són les primeres ocupacions?

R. : Aquí comencen les ocupacions fa aproximadament trenta anys, hi ha gent que fins i tot té un títol de lloguer o alguns rebuts que algú en nom de la propietat els hi cobrava per tenir petits horts. Fa diversos anys que comença a detectar-se que la gent hi viu i és a partir d'aquí on creix la preocupació, perquè va més lluny d'una activitat lúdica on hi han implicat fins i tot menors, i l'ajuntament comença a actuar. El Consorci Del Besòs va fer un primer estudi en una part més petita on per desgràcia es va provocar a causa d'una mala combustió dos morts ara fa un any i escaig, en aquest estudi és on vam detectar que hi havia un nombre considerable de persones que hi vivien, aquí on agafa impuls aquesta necessitat de fer una bona diagnosi per després fer una estratègia d'actuació per poder trobar una solució. Una solució no només social, que és la de les persones, sinó també és l'àmbit mediambiental de recuperació dels valors mediambientals d'aquest espai.

P. 3: Quan es comença a plantejar que hi cal intervenir?

R. : Ja fa uns quants anys. Per desgràcia és un espai que supera les capacitats de l'ajuntament o del mateix Consorci Del Besòs, les grans dimensions d'aquests tres grans espais fa que sigui necessària la implicació d'administracions supramunicipals com la generalitat, la diputació o l'àrea metropolitana. Des de fa un any aproximadament hem trobat la complicitat d'aquestes administracions que s'han posat el que cal per actuar en aquests espais.

P. 4: Quin va ser el incentiu inicial del projecte de transformació del Pla del Besòs?

R. : El motivant va ser les persones. Evidentment, el tret de sortida i la preocupació màxima són les persones, en el moment en què es detecta que hi ha gent que no només té aquest espai com un espai lúdic, sinó que hi ha gent que es veu arrossegada per la seva situació econòmica, a partir de l'any 2008, a viure en unes condicions que no són les mínimes per viure dignament. L'ajuntament té aquesta inquietud que trasllada al consorci i aquí, en el seu moment, es fa un primer estudi d'una part petita on va haver-hi un accident que per desgràcia va provocar la mort de dues persones, i llavors es detecta per primera vegada l'abast de l'afectació a persones que es veuen obligades a viure en un espai així. Això és el que posa aquest problema com una situació de necessitat d'actuació ràpida.

P. 5: Com es troba la situació del projecte en aquest moment?

R. : Es va crear una comissió tècnica per treballar la diagnosi, perquè és un espai molt complex. En la diagnosi hi participen diverses administracions, està la Generalitat De Catalunya a través dels seus diversos departaments: territori empresa i treball, igualtat i feminisme, secció climàtica, gent de rural, drets socials, fins i tot l'ACA. Aquí hi ha temes de persones, i s'han de buscar moltes solucions, no només d'un pis, no només integrals per les persones, també per recuperar l'espai. També hi participa l'Àrea Metropolitana, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el Consorci del Besòs.

Aquesta comissió liderada per la delegació del Govern de Barcelona, ha començat a realitzar una sèrie de treballs que estan tots finalitzats a excepció d'un, que s'està acabant d'extreure les dades per poder tenir una bona diagnosi que permeti que les actuacions siguin encertades. En primer lloc, tenim un inventari de la situació residencial, quines persones hi ha i en quines condicions; en segon lloc, un informe jurídic sobre els aspectes relatius a la restitució de la legalitat en aquest espai, tot això són activitats, usos i construccions incompatibles amb l'espai; també un informe mediambiental per veure quin és l'impacte, evidentment aquí hi ha un impacte sobre el sol amb contaminació a causa d'activitats, un impacte fins i tot sobre la fauna i la flora; també una anàlisi de riscos, és evident que si hi ha un incendi en aquesta àrea, la dificultat d'accés dels bombers és molt gran, també s'ha de tindre en compte que es troba en un espai inundable de flux preferent i, per tant, no sabem si això pot veure's inundat completament en els anys vinents, i en conseqüència és necessari una anàlisi dels riscos existents. I una seu de seguretat ciutadana per intentar esbrinar quina activitat delictiva hi ha en l'entorn si és que hi ha.

Tots aquests estudis s'estan treballant, tenim alguns resultats que en aquests moments són dades delicades que estan sent analitzades. Ara a final de mes de febrer es tanca aquesta fase de diagnosi i començarem la fase de proposta de disseny del pla d'actuació.

P. 6: Com s'esta plantejant aquesta segona fase?

R. : Des de la comissió de seguiment s'han creat tres subcomissions, que potser es dividiran en quatre, que treballaran alguns d'aquests apartats. La subcomissió social, que treballarà sobre les persones: solució residencial, la seva inserció laboral, la seva situació legal i el suport, medi necessari. No volem deixar desemparat a les persones que hi són, no es tracta de treure-les i abocar-les a buscar-se la vida a un altre lloc en igual o pitjors condicions, sinó donar-los una sortida digna. El tema dels trasllats s'està treballant amb l'ajuntament i efectivament es buscarà una solució en aquest sentit. No serà una solució unitària perquè les casuístiques no són iguals per a tots els residents, existeixen famílies, persones que viuen soles, gent que no té ingressos, gent que si té ingressos, gent que té una petita activitat, gent que no té cap activitat, i per tant el tractament no pot ser un tractament homogeni per tothom, sinó que serà segons la necessitat de cada persona, i per això es fa aquest treball intens amb els serveis socials de l'ajuntament amb la generalitat i amb aquest treball que està fet sobre el terreny, porta a porta amb qui ens ha volgut obrir, parlant amb cada persona, creant una complicitat amb cadascú, amb grups que hi han anat per tot el territori durant moltes setmanes.

Temin després les altres dues comissions: la de territori jurídic, que el que plantejarà el projecte a futur per la zona i si això requerirà modificació del planejament, una clau nova

quin projecte es farà, si cal expropiar els terrenys, iniciar els expedients de disciplina urbanística per poder treure aquestes activitats, i per això existeix aquesta comissió de territori i temes jurídics.

I per últim la de riscos i seguretat que serà la comissió que tindrà en compte quines necessitats policials hi ha en aquest entorn per poder desenvolupar el projecte. També la neteja, s'ha de tenir en compte que els residus que es generen aquí són enormes, són tones i tones de residus que s'han de tractar i, per tant, s'ha de veure com es fa. Finalment, l'acció mediambiental que cal fer a l'espai, cal recuperar aquest espai natural per la ciutadania. Aquí tenim (assenyalant a l'est) serralada marina, el riu (assenyalant a l'oest) i es planteja allargar el parc fluvial, i s'ha de veure quines sortides s'adopten des del punt de vista mediambiental. S'ha de plantejar quines són les opcions un cop s'han pogut traslladar a les persones per netejar i recuperar aquest espai natural.

P. 7: Quin serà l'ordre d'acció?

R. : Tot camina paral·lel. No podem esperar a tenir totes les solucions per les persones a començar a pensar que hem de fer a futur, a començar a tramitar els expedients per retirar totes les construccions i després veure com recuperem l'espai natural. No, ha de ser paral·lel perquè a mesura que anem solucionant puguem anar fent aquest treball perquè quan tinguem tot desocupat ja tinguem el projecte per poder executar-lo des del primer minut. No ens podem permetre el luxe d'anar fent una cosa darrera l'altre sinó de manera paral·lela per ser més eficients.

P. 8: Quina és la perspectiva temporal?

Aquest justament és un dels temes que s'ha de treballar en aquesta segona fase de disseny del pla d'actuació. Justament és ara on amb la diagnosi sobre la taula s'ha de començar a treballar.

P. 9: Quina és la seva implicació personal en el projecte?

R. : Jo soc el director de serveis generals del Consorci del Besòs, responsable de l'àrea jurídica i de l'àrea econòmica del consorci. Des del principi m'he vist molt implicat en aquest projecte i d'alguna manera soc el nexa de connexió amb la delegació i l'ajuntament per part del Consorci.

P. 10: Des del Consorci del Besòs us heu trobat prèviament amb un projecte d'aquestes característiques de tractament de barraques?

R. : El Consorci del Besòs ja ha participat en molts espais de transformació urbanística, unes més clàssiques i altres on també hi havia certes barraques o semibarraques com per exemple el territori de "La Catalana" on també es va donar una contaminació dels sols per les activitats que es portaven a terme, en aquest sentit tenim una certa experiència. Evidentment, aquest espai (Pla del Besòs) és únic i és un espai molt gran de barraques, per tant, podríem classificar el projecte com a prova pilot, no només pel Consorci sinó per la mateixa Generalitat i pel mateix ajuntament. A les taules de treball es posa en manifest que aquesta transformació ha de sortir bé per les persones i l'espai, perquè després pugui ser traslladable a altres zones similars, de menor, però també de la mateixa grandària a tot el territori.

P. 11: Aquesta zona té propietaris, quin ha sigut el tracte amb ells?

R. : Evidentment, l'administració té una obligació legal de fer complir la llei i per tal en matèria de disciplina urbanística té l'obligació d'aquelles activitats, usos, construccions que són incompatibles amb les qualificacions urbanístiques, com passa en aquests espais, ja que no necessita l'ajuda o la complicitat dels propietaris sinó que pot exercir i ha d'exercir les seves obligacions. L'administració en un cas com aquí busca aquesta complicitat, no ho fa d'una manera imposada sinó de la mà de la propietat per trobar aquesta situació. És evident que això supera molt també a les capacitats d'un propietari per poder gestionar un lloc on hi ha activitats de molts tipus.

P. 12: Aquesta zona té més d'un propietari?

R. : En aquesta zona en té un, amb dubtes si hi ha dos. Aquesta zona està dividida i fins i tot té una part (assenyalant el nord) on poden haver molts més petits propietaris, però aquesta (assenyalant el sud) és d'un com a molt dos propietaris.

P. 13: Aquesta zona és perillosa actualment pels transeünts?

R. : És cert que és un espai on hi ha certa activitat tancada, molt opaca, que es desconeix i no s'ha pogut accedir, on no ens han obert les portes i, per tant, davant d'aquest desconeixement un ha de ser prudent.

P. 14: Quina ha sigut la reacció dels habitants al projecte?

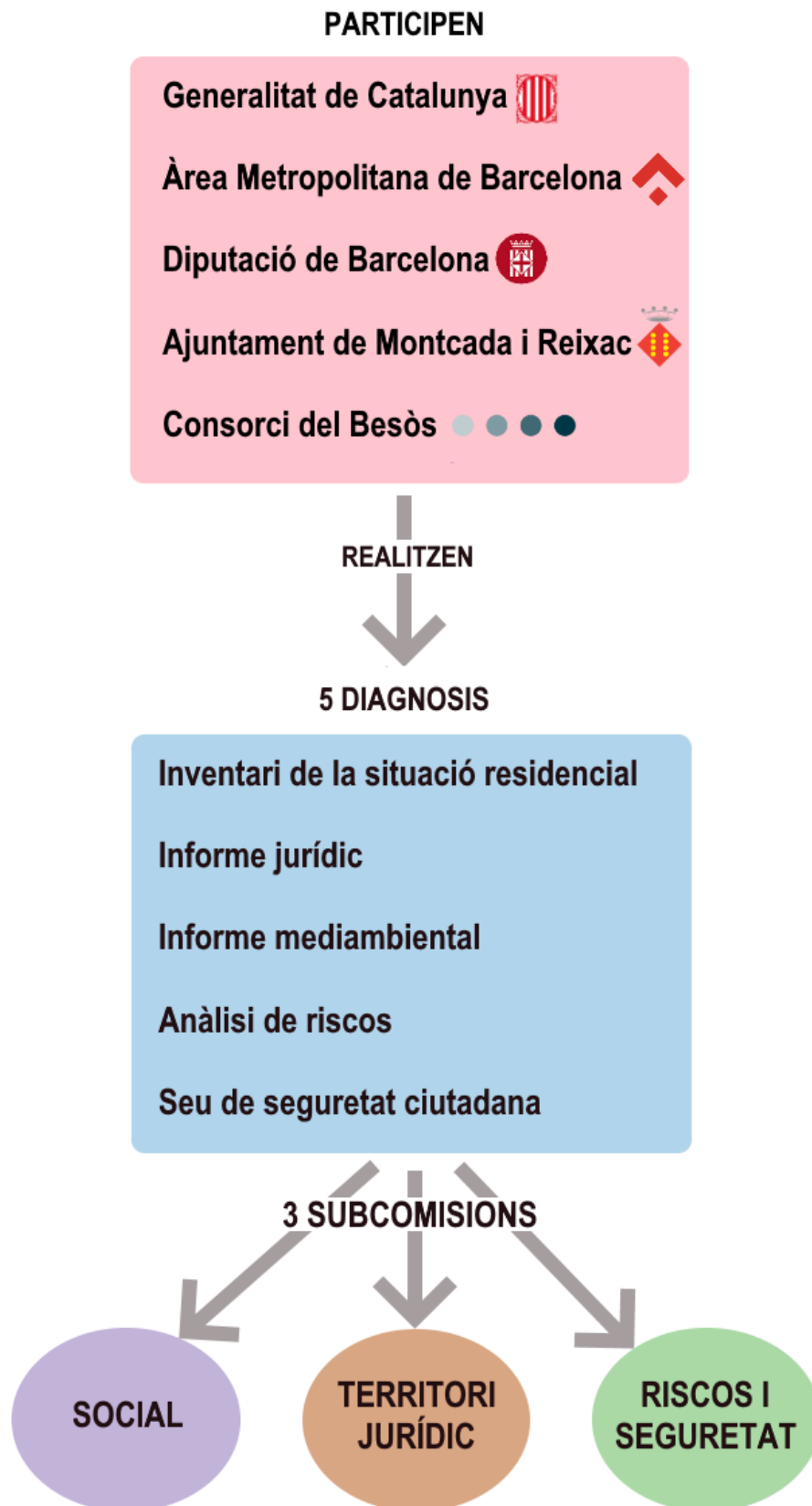
R. : Evidentment, davant d'algú que "envaeix el teu espai" actues a la defensiva, hem de recordar que hi ha gent que té un fort sentiment de pertinença, hi ha gent que prefereix quedar-s'hi amb lleugeres millores, però no poden quedar-se perquè el risc és molt gran, no podem regularitzar aquesta situació sinó trobar-hi una situació digna. S'ha hagut de fer una feina, que han fet molt bé els de l'àmbit social, de crear un ambient de confiança amb moltes visites i a poc a poc crear un clima de confiança que permet que t'obrin la porta o t'expliquin la seva situació. El nostre objectiu és ajudar-los, però has d'explicar-te molt, ens vam obrir a fer una assemblea i convocar-los i explicar que es vol aconseguir. En un primer moment hi ha una mica més de reticència, però en el moment en què ets transparent i expliques que estàs allà per vetllar per ells a poc a poc la gent es va obrint i, per tant, actualment veiem una reacció positiva.

P. 15: Quina és la situació respecte a les altres àrees a tractar?

R. : Aquí tenim un aspecte que és una actuació que en les properes setmanes començarà en aquest espai (Pla d'en Coll), es farà una via de servei el que suposa que hi ha una sèrie de barraques i assentaments, de la tercera peça que l'hi diem, que és veure afectada. Això ens ha obligat a anar una mica més ràpid a l'hora d'adoptar mesures amb les persones que els afecta en aquest territori. Han d'executar una via de servei del tren, aquestes obres passaran per sobre d'aquest espai, no només afectarà l'espai d'obra sinó l'entorn també. La primera zona on es va centrar el projecte va ser el Pla del Besòs però en vam adonar que no podíem realitzar-lo sense tenir en compte les altres dues peces que també són molt grans. No podem anar traslladant el problema.

Annex 10: Gestió del barraquisme a la llera del riu Besòs

GESTIÓ DE BARRAQUISME A LA LLERA DEL RIU BESÒS

Annex 11: Entrevista a Joan Borràs i Alborch, Delegat territorial del Govern de la Generalitat a Barcelona; amb la participació de Rubén Corral, Tècnic Superior de la Generalitat de Catalunya. 27/2/2023 (10:00h).

Pregunta 1: Quina ha sigut la implicació de la seva administració en el projecte de transformació del Pla del Besòs?

Resposta: Joan Borràs: Nosaltres el que fem és coordinar les diferents àrees o departaments del govern de la generalitat, juntament amb l'Ajuntament de Montcada i Reixac i el consorci del Besòs. Intentem coordinar i posar d'acord aquestes tres administracions. La principal funció és la de coordinar, a banda del tema dels estudis, hem estat darrere i liderant els 5 estudis que s'han fet per analitzar aquesta àrea.

Rubén Corral: Aquestes són les funcions de la delegació, un dels motius pels quals en fiquem en això és l'acord de govern que li dona a la delegació del govern les capacitats per portar-ho a terme. L'acord de govern ens diu que la delegació ha de coordinar un estudi de la zona per després fer uns projectes, amb aquest acord de govern s'inicien els tràmits de gestió de coordinació propis de la delegació entre els departaments. D'aquí en deriven la creació de la comissió del barraquisme creada per la delegació.

Joan Borràs: A partir d'aquí fem l'encàrrec de 5 estudis, que és tota l'anàlisi detalla de tota la zona i la seva situació. Són estudis de coneixement intern per més endavant executar un pla de treball.

P. 2: Quina ha sigut la seva implicació personal en el projecte?

R. : Joan Borràs: Vam anar a visualitzar l'àrea a parlar amb les persones i et crea una necessitat d'intentar ajudar. Que l'any 2023 encara tinguem problemàtiques d'aquestes en aquest país vol dir que encara hi ha gent amb moltes necessitats i l'administració hem d'estar atents per ajudar a aquesta gent que puguin integrar-se en una societat més equilibrada on puguin estar en unes condicions millors. La teva funció aquí ha d'intentar ser un ajut a què la situació d'aquestes persones millori.

Rubén Corral: És involucrar-te en un projecte on està implicada molta gent i moltes administracions i on la teva tasca té una implicació social i una implicació real al territori.

P. 3: Com es gestionen les primeres instàncies del projecte?

R. : Rubén Corral: Té dues línies, una és que la delegació estava treballant tot el tema del sensellarisme i la generalitat estava iniciant tots els projectes del sensellarisme i del "house first" i aquesta línia de torbar solucions a persones que viuen al carrer. Dins d'aquesta dinàmica que estava portant el govern de la generalitat i estaven elaborant aquestes normatives, va agafar a la delegació i va comentar com estaven fent aquest estudi, però casos com naus industrials o barraques que no són sensellarisme, que no són persones que dormen al carrer, es podrien tractar. Ens havíem trobat ja qüestions relacionades amb infrahabitatge, llavors va haver-hi la mort d'aquestes dues persones al Pla del Besòs, d'aquí van derivar els contactes amb l'ajuntament, que va demanar un crit d'auxili dient que era molt gran per gestionar-ho sols i necessitaven ajuda. A partir d'aquí es van ajuntar aquestes

dues dinàmiques. La delegació agafa la coordinació i comença a parlar amb els diferents departaments implicats i deriva tot el treball que després fa el govern per fer l'acord de govern, que encomana a la delegació fer un estudi de la zona i un projecte d'actuació.

P. 4: Quines són les primeres idees o guies del pla de treball?

R. : Joan Borràs: El que ja hem fet és crear tres subcomissions, també transversals amb la gent dels departaments de la generalitat, l'Ajuntament de Montcada i Reixac, amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona, amb la diputació, amb el Consorci del Besòs, hem fet tres subcomissions, tres grups de treball on hem de posar les mesures que es podrien fer o es podrien contemplar.

La idea teòrica o que hauríem de perseguir hauria d'anar a eliminar aquest àmbit de barraquisme i que aquest espai tingui la mateixa funció de tema fluvial més el connector mediambiental que pot ser i ha de ser un espai més mediambiental on és possible que càpiga un tema més d'agricultura o horts, però no espais on s'acabi consolidant o bé activitat com passa ara o habitatges i construccions més permanents. La visió final d'això i el que hauria de ser d'aquí a uns anys és un espai fluvial de riu i de connector ecològic..

Rubén Corral: A més les propostes que es poden tenir estan limitades per les possibilitats que es poden fer, els informes ens han anat dient que es pot fer i que no es pot fer. Dintre del que es pot fer, que és relativament poc per la tipologia del terreny i la zona d'inundabilitat, és el tema dels horts i espai natural. El que s'ha de treballar ara és el plantejament, si hi ha horta si aquesta serà gestionada per l'ajuntament, o serà un espai de les escoles municipals, o un espai per la gent que ja tenia l'hort el mantingui, aquest plantejament encara no està estipulat i trobem diferents variables.

P. 5: Com s'ha gestionat el tema monetari i de recursos?

R. : Joan Borràs: La despesa que hem fet ara és la despesa dels informes. La despesa que pot donar l'evolució d'això encara no la tenim avaluada, en el pla d'actuació és on tocaran les mesures i la despesa que podem acompanyar.

Rubén Corral: Els diners han sigut aportats pel departament de drets socials de la Generalitat, hi ha una part que contracta el consorci, però la Generalitat també va entrar.

P. 6: S'havia demanat implicació per treure aquestes barraques amb anterioritat?

R. : Joan Borràs: No, que jo sigui conscient no, de fet amb anterioritat als anys noranta ja es veuen les primeres barraques. Aquí qui té la custòdia del seu territori és l'ajuntament, té la competència perquè en l'àmbit del seu terme municipal es facin els usos que la normativa urbanística permet, si detecta que s'està fent un ús d'una activitat que no correspon a aquest sol, hauria d'haver actuat en el seu dia i eliminar-ho. Pels motius que sigui això s'ha anat deixant i s'ha anat fent gran, i segurament l'ajuntament es va veure no competent per poder afrontar-ho. La competència era seva, però si no ets molt exhaustiu i molt curós de fer un seguiment i actuar ràpid, el problema es va fent gran i en algun moment es va desbordar. Jo crec que aquest problema ja existia als anys 90 o 2000, però arran de la crisi i el problema augmenta i no tens mitjans. Fa un any aproximadament, pel fet d'una desgràcia a causa d'una mala combustió d'estufes va morir una parella. A partir d'aquí es posa molt l'atenció a intentar resoldre aquest problema.

Rubén Corral: Actuació global no hi havia hagut, sí que l'ajuntament havia fet expedients de política urbanística per intentar expulsar o derruir algunes construccions a la zona. Ho intentava anualment obrint expedients en la darrera dècada. Evidentment en un espai parcel·lat per unes 415 parcel·les, deu o cinc expedients no inhabilita, i en ser un espai d'economia paral·lela amb dificultats, executar aquest expedient acaba sent irrellevant. No era una acció global, ara és el primer cop que s'està fent una acció global a la zona.

P. 7: Quines son les visions del reallotjament de les persones residents al Pla del Besòs?

R. : Joan Borràs: Del que es tracta és mirar quins mitjans podem posar per resoldre aquesta situació. També és cert que les tipologies de la gent que trobem és diferent, podem trobar grups de gent molt diversos, hi ha gent amb baixos interessos, altres que es mouen amb una economia paral·lela, i fruit de tot això hem de veure com es pot anar re situant totes aquestes persones. No ha de ser un bloc com s'ha fet abans que ha acabat traslladant un gueto de barraquisme en un edifici, hem d'anar inserint a diferents parts del territori, pensa que hi ha gent que està empadronada a altres municipis, es tracta de reubicar en l'àmbit territorial més extens a aquestes persones. Aquesta és la funció que haurem d'intentar liderar.

P. 8: Com s'apropa al factor de les persones que volen continuar residint a l'àrea?

R. : Joan Borràs: Ens trobem de tot, hi ha des del que ha anat allà per una situació de necessitat i que li és igual estar allà o en un altre lloc, i després hi ha gent que s'ha fet el seu mode de vida en aquest espai, i que inclús et comentaven que estaven bé i amb arranjaments menors ja no demanen anar a altre lloc. El principal problema és que com urbanísticament l'ús del sol no és apropiat per l'espai per la proximitat al riu, aquesta gent s'haurà de reubicar en un altre indret més apropiat i amb millors condicions, sí que és cert que hi ha gent que amb els anys que porta ja li està bé. S'han fet casa seva i el seu espai, però malauradament haurem d'aconseguir que es reubiquin en algun altre lloc.

P. 9: Quina és la situació actual dels residents referent a les seves necessitats?

R. : Joan Borràs: És un lloc no urbanitzat, l'aigua l'obtenen d'aqüífers, no hi ha xarxa de clavegueram, no hi ha xarxa d'enllumenat, el llum alguns el treuen de generadors i altres, els de més a prop de la carretera punxen la línia elèctrica.

Rubén Corral: Trobem activitats econòmiques com d'avassallament de cotxes. Tenen aigua potable perquè la van a buscar a uns pous a una masia que hi ha a prop i altres tenen les garrafes d'aigua que recullen de la pluja.

P. 10: Aquesta és una zona situada en flux preferent, com afecta la normativa ACA en el moment del planejament del àrea?

R. : Joan Borràs: La normativa és múltiple, no hi ha una normativa, però si per exemple féssim una visió urbanística, diríem que és un sòl no urbanitzable i, per tant, no s'hi pot donar les activitats que s'hi donen ni l'ús de l'habitatge que s'hi dona. Des de la visió de l'ACA és un espai fluvial i, per tant, aquest espai està reservat pels moviments del riu que pot tenir. La normativa urbanística és la que preveu que aquest espai és un espai no

urbanitzable que ha de tenir una funció mediambiental i de connector de riu, no una funció d'assentament d'habitatge o d'instal·lació d'activitats.

Rubén Corral: En l'informe Jurídic apareix tot aquest apartat i és un caos legal en el sentit que, anant al principi sí que surt com urbanitzable, però després es fan lleis superiors que diuen que no es pot urbanitzar. Hi ha moltes normatives que es van superposant al territori, a la pràctica és no urbanitzable i quan apliques les normatives de l'ACA acaba sent un espai forestal, així com un espai agrícola en flux preferent.

P. 11: Quina és la visió de la Generalitat al fet de l'existència de Barraques avui en dia?

R. : Joan Borràs: El barraquisme era un fenomen molt més gran, molt més estès als anys seixanta, a base de fer molta política intentant resoldre aquestes situacions, a la ciutat de Barcelona es va poder eliminar zones de barraquisme com el Somorrostro. El barraquisme surt fruit sobretot dels moments de crisi i aquesta és una zona que es va veure agreujada en el moment de la crisi del 2007, quan va punxar la bombolla immobiliària i que va afectar tant a l'economia i a les persones. Nosaltres creiem que el que era un barraquisme més petit i limitat o extraordinari, amb la crisi del 2007 és quan es fa més gran, perquè la gent té una certa necessitat de viure en algun lloc. Els àmbits de barraquisme acostumen a ser conseqüències d'una societat acostumada a unes despeses i un consum que quan entra en crisi les parts més dèbils són les que són expulsades i acaben amb necessitats.

P. 12: Quina és la situació amb ADIF referent a les barraques del marge esquerre del riu?

R. : Joan Borràs: Ara, aquests dies, el divendres passat, s'estan fent contactes amb ADIF per veure com ells també poden ajudar en aquest tema, ja que com ella són una administració pública que actua sobre aquest espai estem intentant que aportin una solució. Era una cosa que fins ara no estava contemplada, però crec que també s'ha de contemplar.

Annex 12: Recull fotogràfic

Mapa 20. Localització del lloc de presa de cada fotografia. Font: Elaboració pròpia a partir de l'ortofoto de l'ICGC.

Fotografia 1. Primera imatge, entrada sud a peu. Font Pròpia.

Fotografia 2. Numeració d'una parcel·la. Font Pròpia.

Fotografia 3. Camí interior. Font Pròpia.

Fotografia 4. Barreres o murs de parcel·les de fusta i plàstic. Font Pròpia.

Fotografia 5. Camí i construcció de xapa. Font Pròpia.

Fotografia 6. Camí enfangat. Font Pròpia.

Fotografía 7. Pintada en una parcel·la i camó enfangat. Font Pròpia.

Fotografía 8. Entrada a una parcel·la de ferro i formigó. Font Pròpia.

Fotografia 9. Camioneta aparcada dintre una parcel·la. Font Pròpia.

Fotografia 10. Camioneta abandonada. Font Pròpia.

Fotografia 11. Deixalles a la vora de la carretera. Font Pròpia.

Fotografia 12. Cobertes vistes des d'un turó, es pot apreciar una xemeneia de la qual surt fum. Font Pròpia.

Fotografia 13. Visió de les parcel·les des d'un turó. Font Pròpia.

Fotografia 14. Interior de parcel·la amb cadires i una taula. Font Pròpia.

Fotografia 15. Gat sobre una coberta. Font Pròpia.

Fotografia 16. Perifèria del Pla del Besòs al costat oest. Font Pròpia.

Fotografia 17. Deixalles al costat del riu. Font Pròpia.

Fotografia 18. Entrada a una parcel·la. Font Pròpia.

Fotografia 19. Vehicles aparcats fora de les parcel·les, la furgoneta de l'esquerra va ser observada en moviment dintre el recinte en el trajecte de tornada. Font Pròpia.

Fotografia 20. Gran quantitat de deixalles. Font Pròpia.

Fotografia 21. Camí al interior del Pla del Besòs. Font Pròpia.

Fotografia 22. Bosses amb pedres. Font Pròpia.

Fotografia 23. Camioneta amb un altre vehicle a sobre. Font Pròpia.

Fotografia 24. Pintada clamant propietat privada. Font Pròpia.

Fotografia 25. Pla del Besòs des del camí del riu. Font Pròpia.

Fotografia 26. Desembocadura amb deixalles. Font Pròpia.

Fotografia 27. Camí d'accés a peu al Pla del Besòs. Font Pròpia.

Fotografia 28. Distància mínima amb la carretera en el camí a peu al Pla del Besòs. Font Pròpia.

Annex 13: Video resum adicional

Guerrero, A. [Arnau G. Benjumea] (2023, juny 6). El fenomen del barraquisme al Pla del Besòs (Montcada i Reixac). Youtube.

Enllaç: <https://youtu.be/MJXfwERJDIE>